



ARCHEOLOGIENOTA

LEUVEN – P.J. VERHAGHENSTRAAT

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
E. AUDENAERT & K. BOUCKAERT

MAART 2021



Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Leuven – P.J. Verhaghenstraat

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten,
Evelien Audenaert & Kevin Bouckaert

Projectnummer

2021A309

Plaats en datum

Kortenaken, maart 2021

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2021A309
ISSN 2034-5615

© 2021 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksoopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>7</i>
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>7</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>8</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>13</i>
3	Bureauonderzoek	18
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>18</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	<i>27</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	<i>32</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>46</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	47
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>47</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>47</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>48</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>50</i>
5	Bibliografie	51
6	Figurenlijst.....	53
7	Plannenlijst.....	55

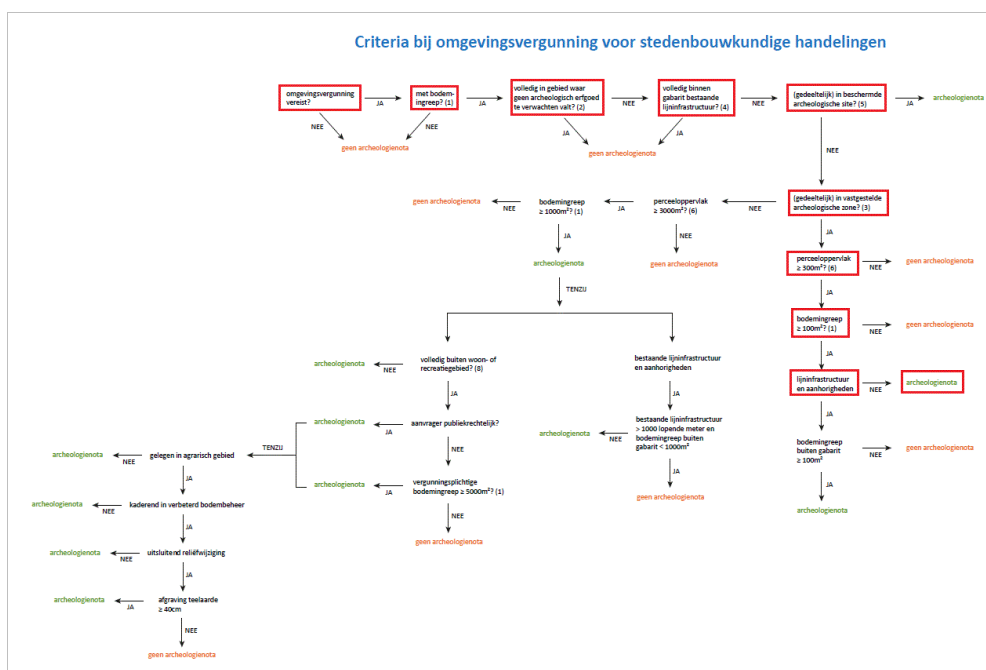
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris



Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

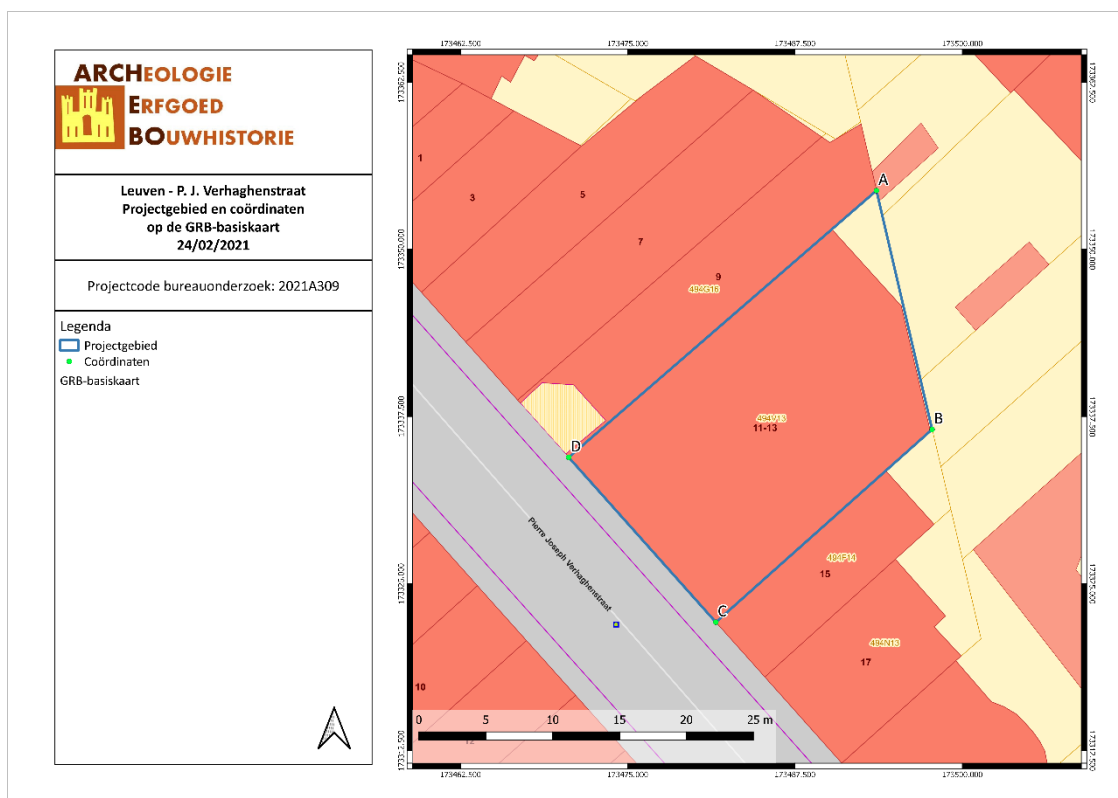
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied aan de Pierre Joseph Verhaghenstraat 11-13 in Leuven (Vlaams-Brabant), binnen de historische stadskern van Leuven (vastgestelde archeologische zone). Binnen het projectgebied zal de huidige bebouwing gesloopt worden. Vervolgens zal de opdrachtgever een appartementsgebouw optrekken met een kelderverdieping, een gelijkvloers en drie verdiepingen. Het projectgebied is ca. 425,924 m² groot.

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in februari - maart 2021 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

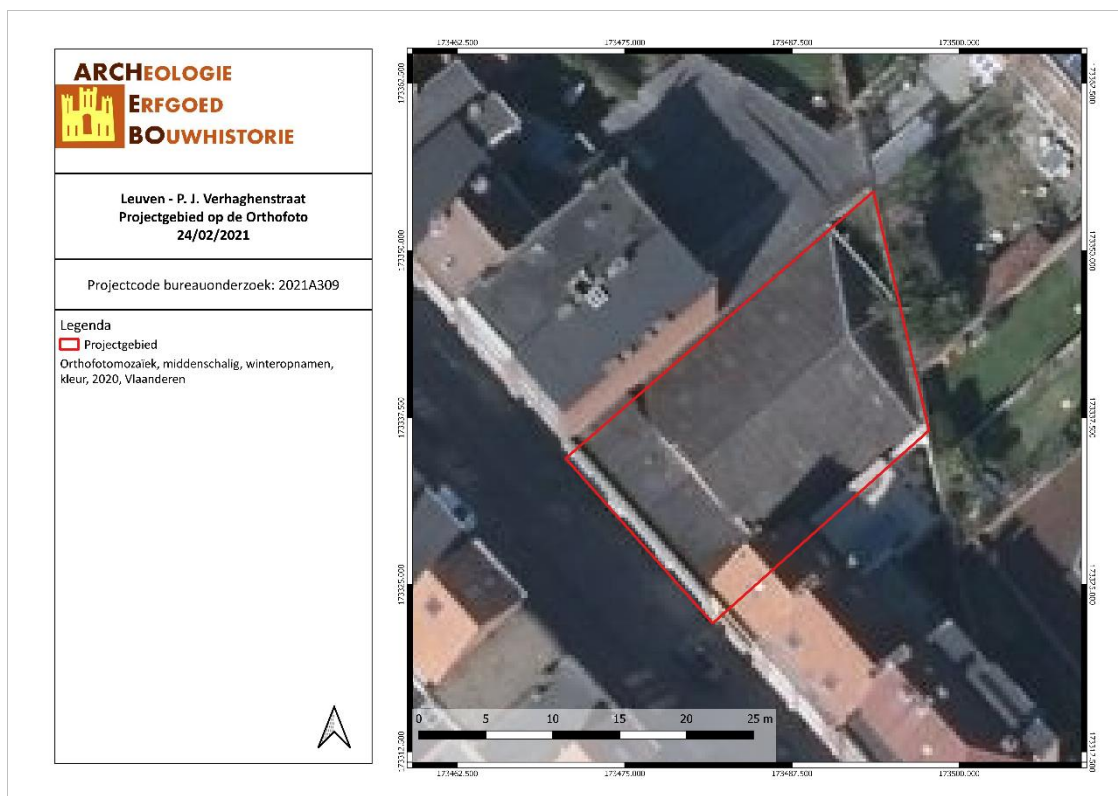
Administratieve fiche	
Naam site:	Leuven – P. J. Verhaghenstraat
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem
Ligging:	Vlaams-Brabant, Leuven, Pierre Joseph Verhaghenstraat 11-13
Kadaster:	Leuven, afdeling 2, sectie C, perceelnummer 494V13
Coördinaten:	A X 173.493.582.619.496
	Y 173.354.399.674.430
	B X 173.497.740.571.491
	Y 173.336.533.114.414
	C X 173.481.578.203.485
	Y 173.322.107.578.408
	D X 173.470.583.259.478
	Y 173.334.440.570.414
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken
Projectcode bureauonderzoek:	2021A309
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	Bij de opdrachtgever
Grootte projectgebied:	Ca. 425,924 m ²
Uitvoeringsperiode:	Februari – maart 2021
Reden van de ingreep	Slopen huidige bebouwing, bouwen appartementsgebouw
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, slopen, woongebieden, stedelijke gebieden en havengebieden, historische stadskern van Leuven

De onderstaande GRB-kadasterkaart en Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.



LEVE/21/02/24/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2021)



LEVE/21/02/24/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2021)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek aangezien de bestaande bebouwing in eerste instantie gesloopt moet worden vooraleer archeologisch onderzoek mogelijk is. De sloop boven het maaiveld mag reeds uitgevoerd worden, maar de werken aan de fundamenteën en sloop onder het maaiveld mag enkel uitgevoerd worden onder begeleiding van een erkend archeoloog. De nutsleidingen zijn eveneens nog aanwezig en bevinden zich op een ongekende locatie en houdt hierdoor een veiligheidsrisico in.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

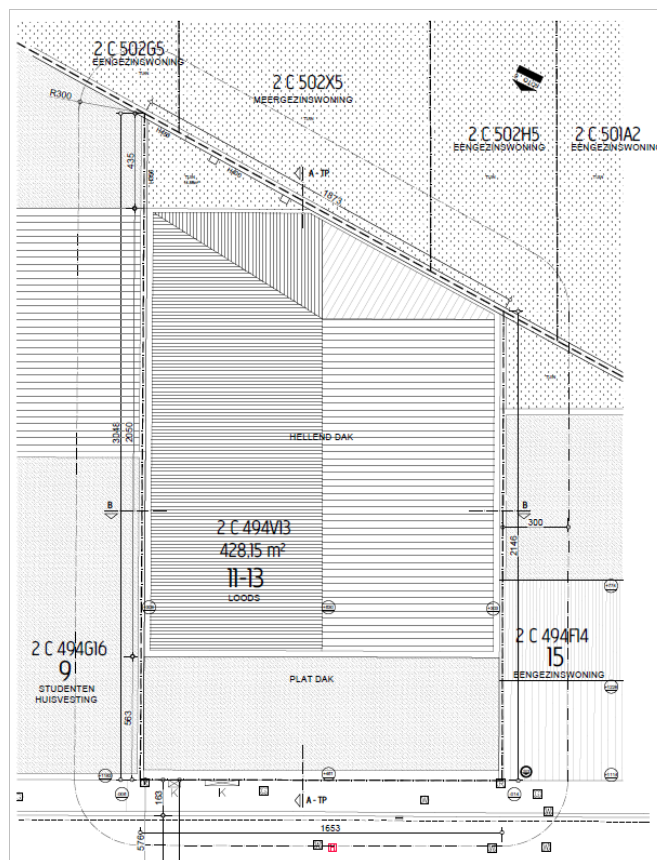
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

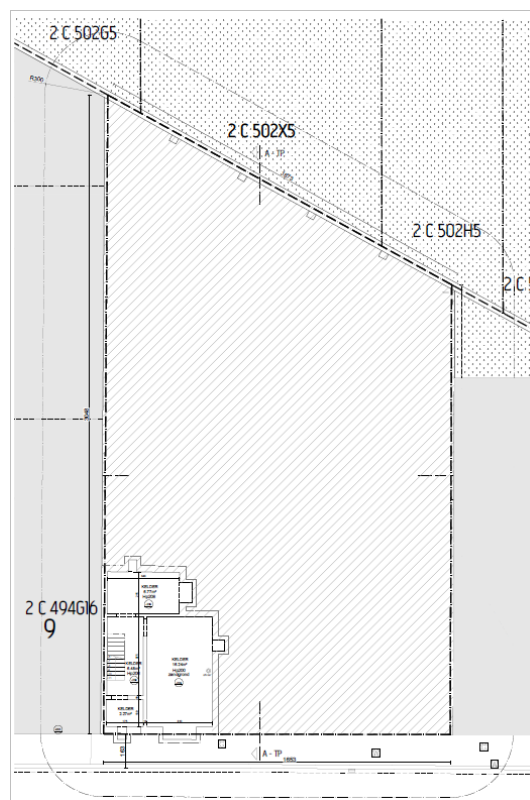
2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

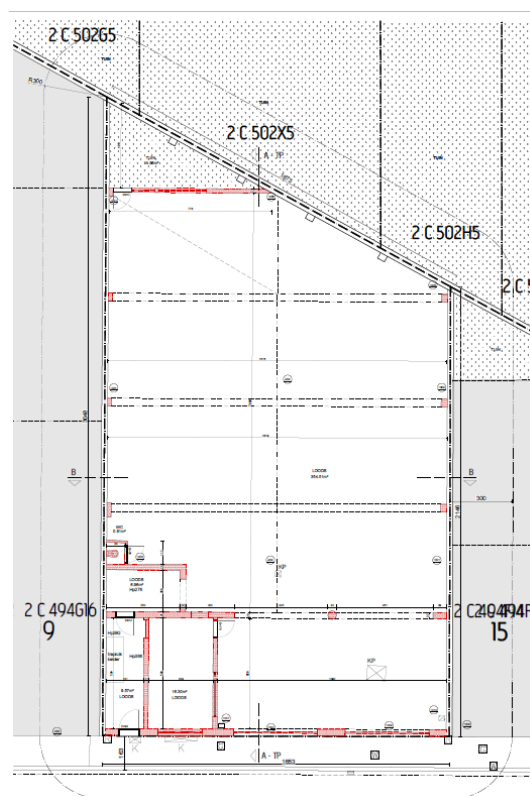
Het projectgebied ligt aan de Pierre Joseph Verhaghenstraat 11-13 in Leuven (Vlaams-Brabant), binnen de historische stadskern van Leuven, een vastgestelde archeologische zone. Het terrein is grotendeels bebouwd (388,25 m²), enkel de noordoostelijke hoek bestaat uit een tuinzone (14,88 m²). De bebouwing bestaat uit vier loods-ruimtes, een WC en een kelder (31,76 m²). De kelder bevindt zich in de westelijke hoek van het projectgebied en verstoort de bodem tot op ca. 2,5m diepte. Volgens het gewestplan ligt het projectgebied binnen 'Woongebieden'.



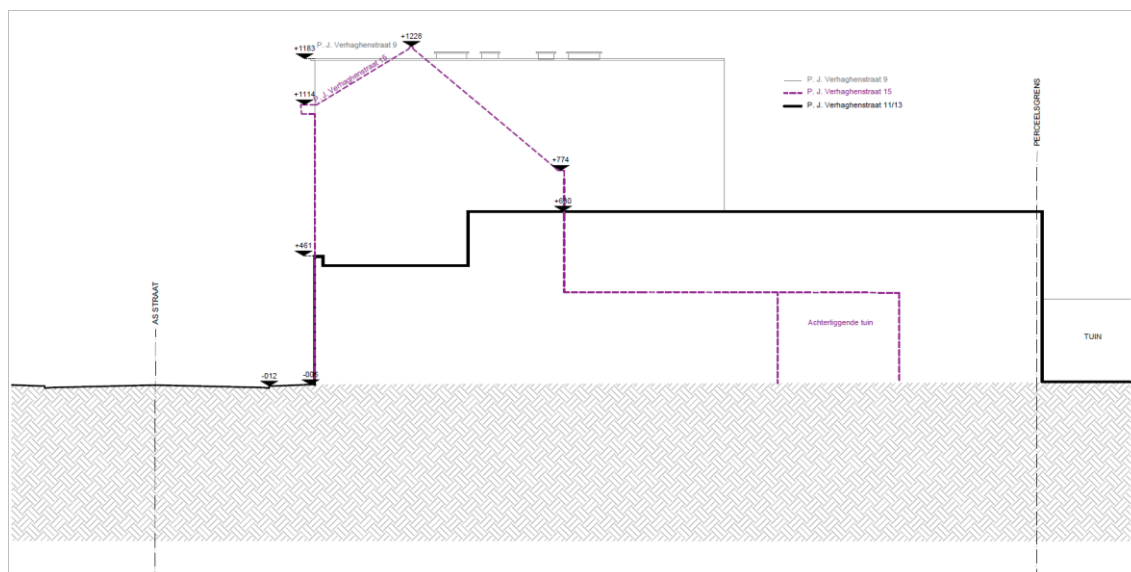
Figuur 4: Bestaande toestand (initiatiefnemer, 2021)



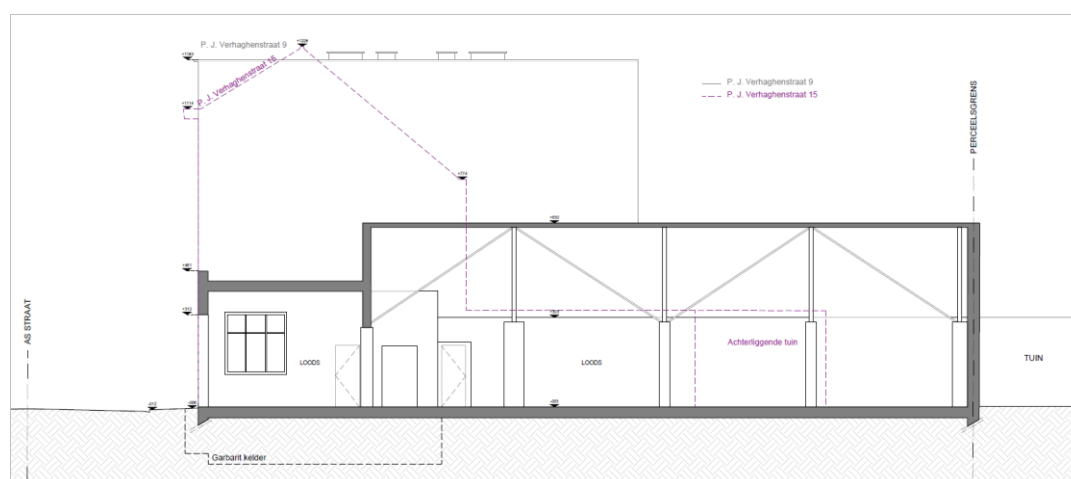
Figuur 5: Bestaand niveau -1 (initiatiefnemer, 2021)



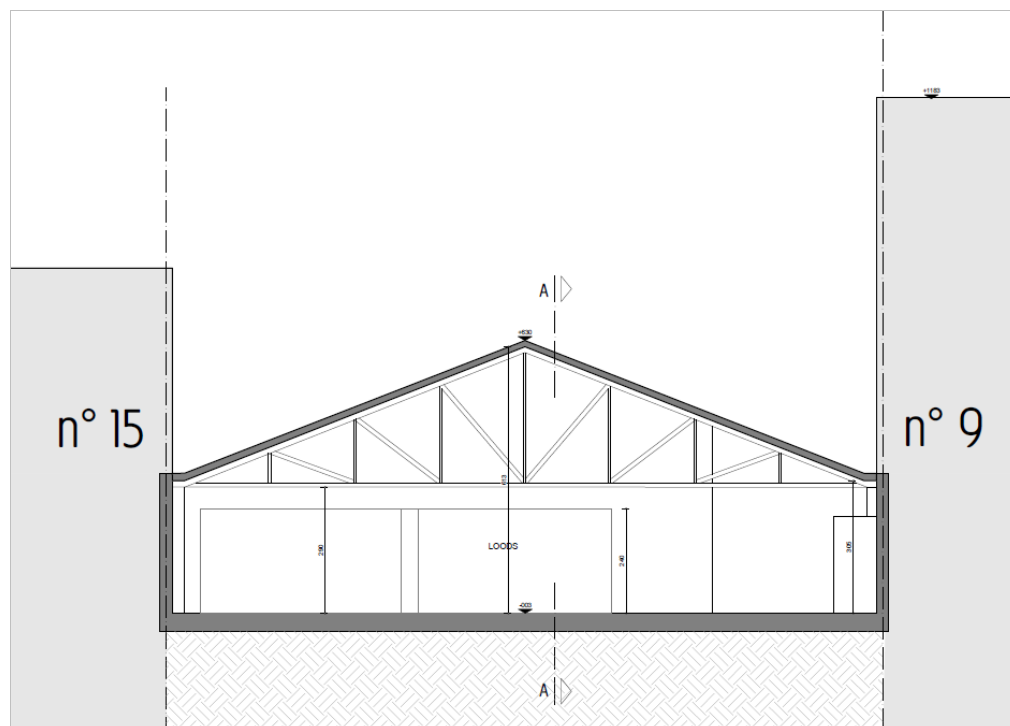
Figuur 6: Bestaand gelijkvloers (initiatiefnemer, 2021)



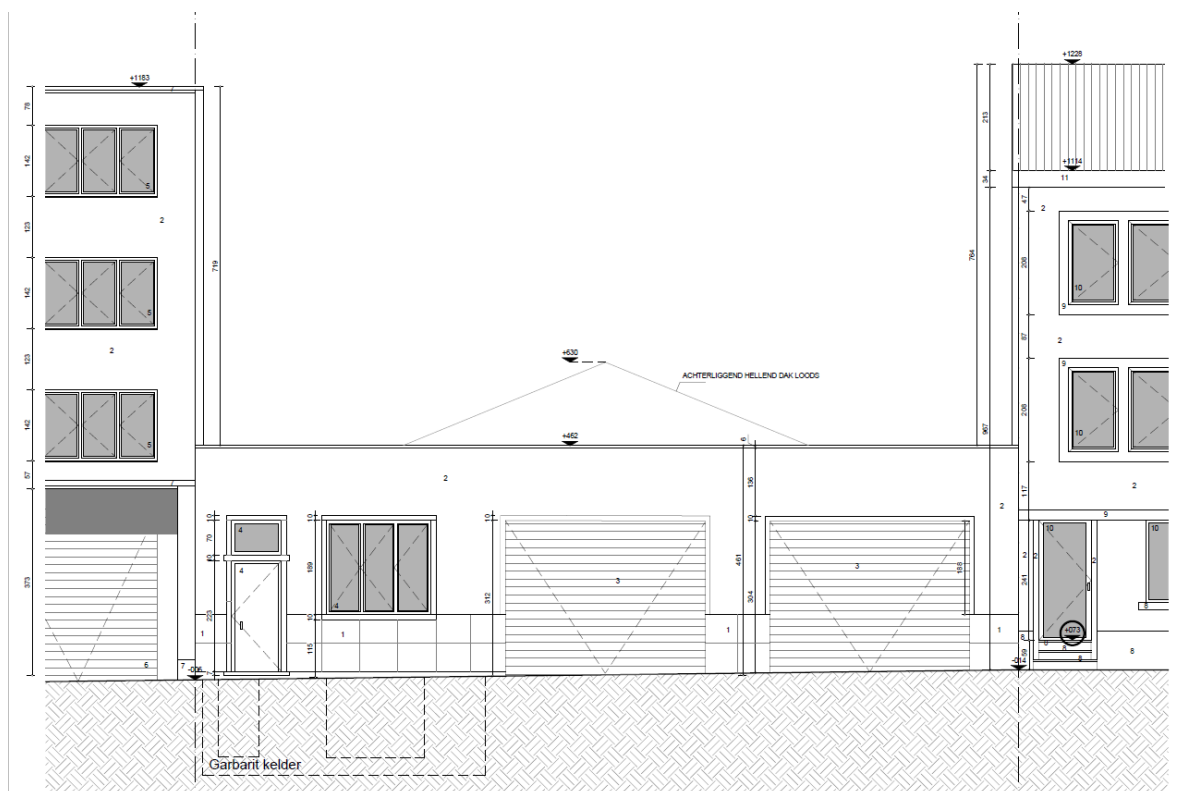
Figuur 7: Bestaand terreinprofiel (initiatiefnemer, 2021)



Figuur 8: Bestaande snede AA (initiatiefnemer, 2021)



Figuur 9: Bestaande snede BB (initiatiefnemer, 2021)

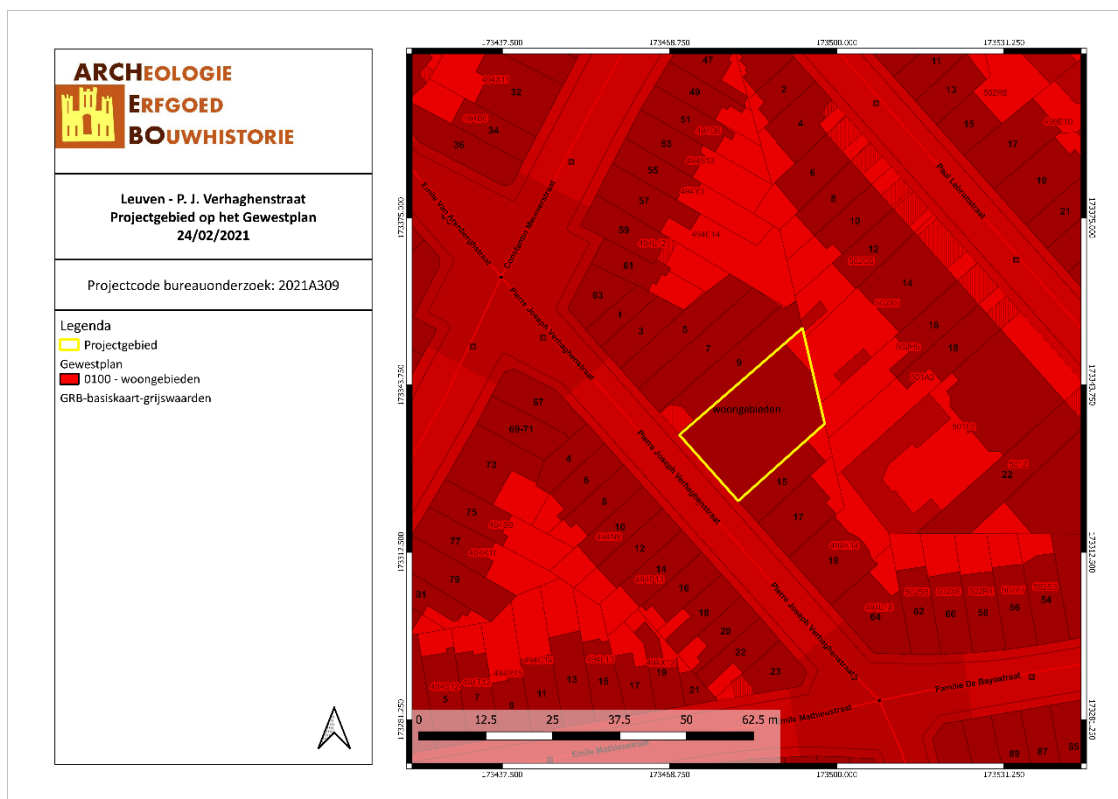


Figuur 10: Bestaande voorgevel (initiatiefnemer, 2021)



LEVE/21/02/24/3 - Digitale aanmaak

Figuur 11: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2021)

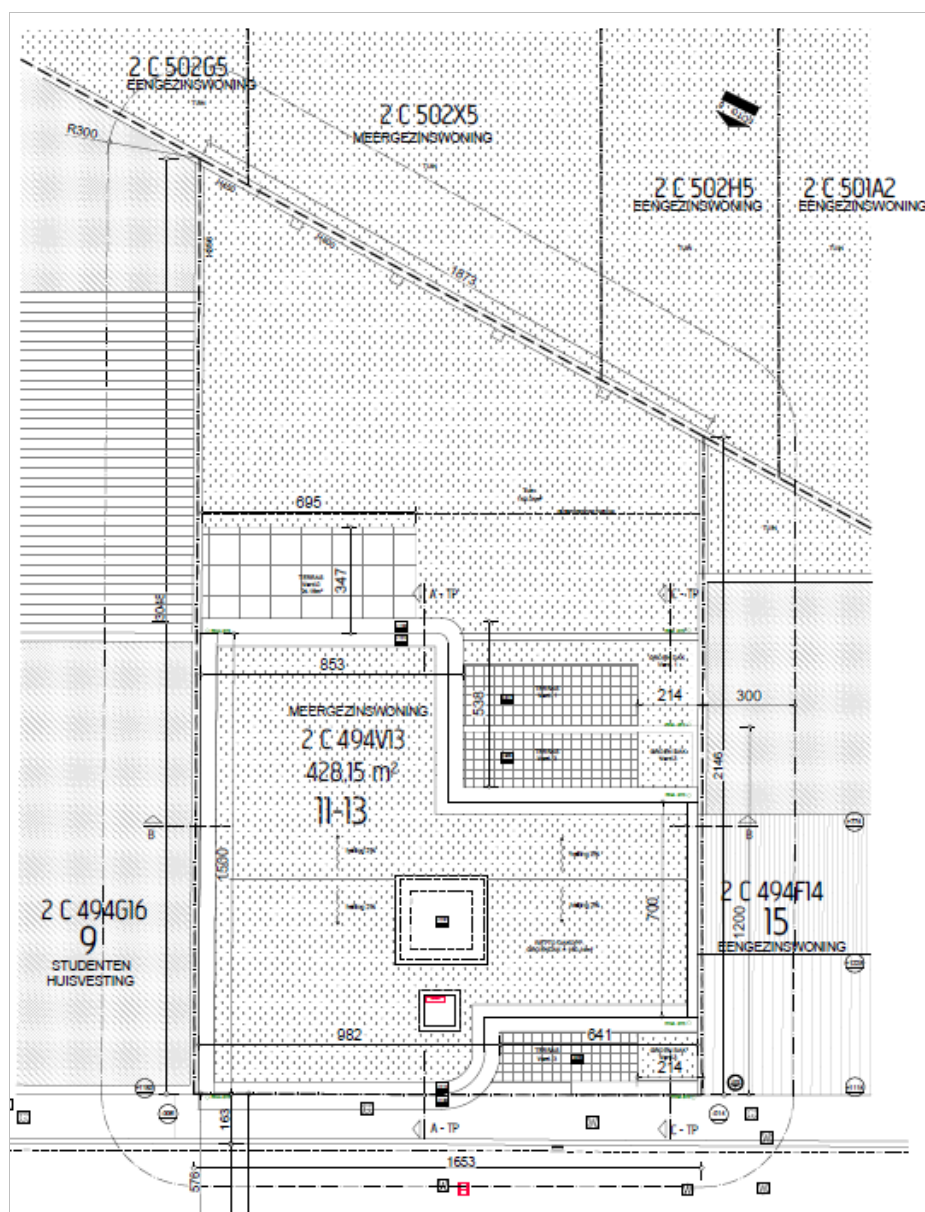


LEVE/21/02/24/4 - Digitale aanmaak

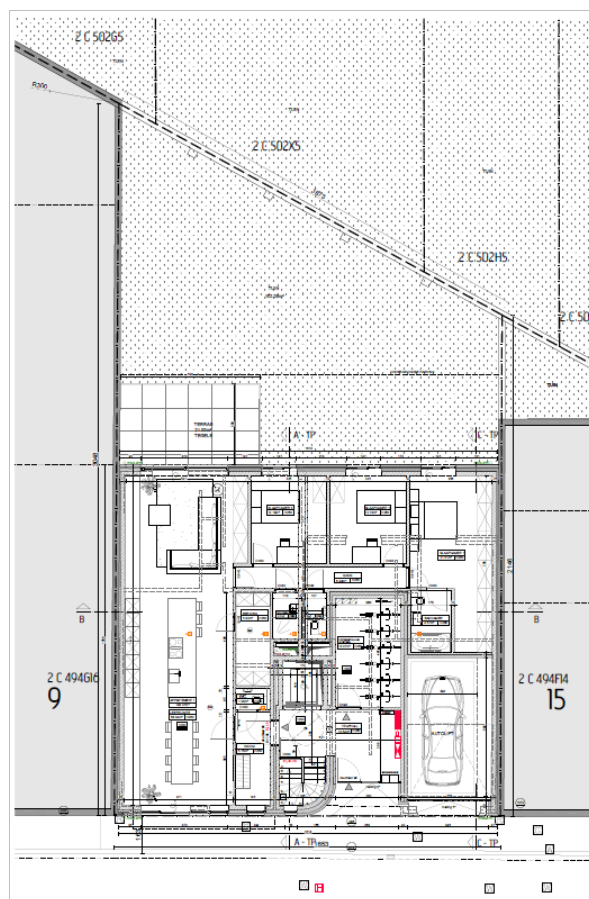
Figuur 12: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2021)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

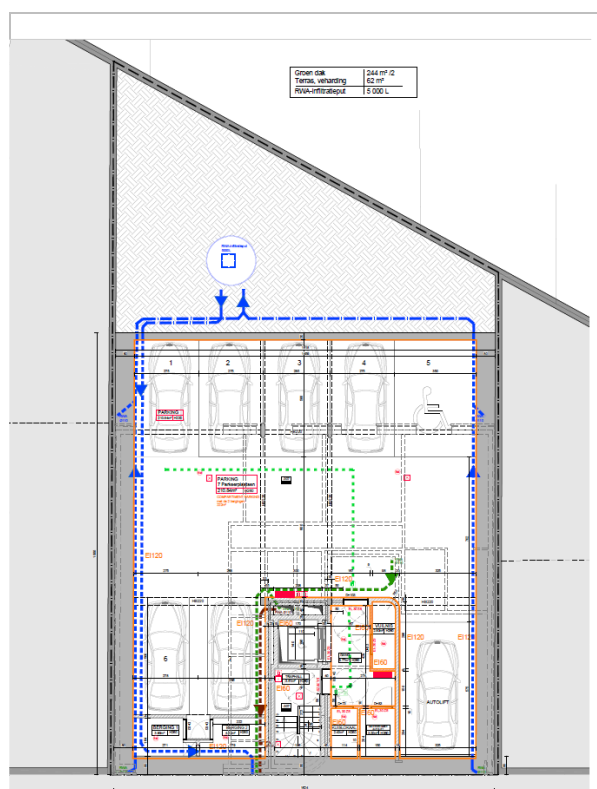
Binnen het projectgebied zal de opdrachtgever de huidige bebouwing slopen. Vervolgens zal een appartementsgebouw opgetrokken worden. Het gebouw zal een kelderverdieping, een gelijkvloers en drie verdiepingen hebben. Op de kelderverdieping worden 7 parkeerplaatsen, 2 bergingen, een kuislokaal, een vuilnis-ruimte, een autolift en de machinekamer voor deze lift, een gang en een traphal met trap en lift voorzien. De kelder zal de bodem tot op ca. 3,37m (incl. fundering) diepte verstoren, ter hoogte van de liftkoker zal dit tot ca. 4,77m diepte zijn en ter hoogte van de autolift ca. 4,17m diepte. In de tuinzone wordt een RWA-infiltratieput (5000 l) voorzien. Het gelijkvloers zal bestaan uit één appartement met terras, de inkom met de traphal, een fietsenstalling voor 6 fietsen en de ingang van de autolift. Op de eerste en tweede verdieping worden telkens twee appartementen voorzien, op de derde verdieping komt één appartement. Appartement 2, 4 en 5 hebben elk één terras, appartement 3 en 6 hebben elke twee terrassen en een groen dak. Het projectgebied is ca. 425,924 m² groot.



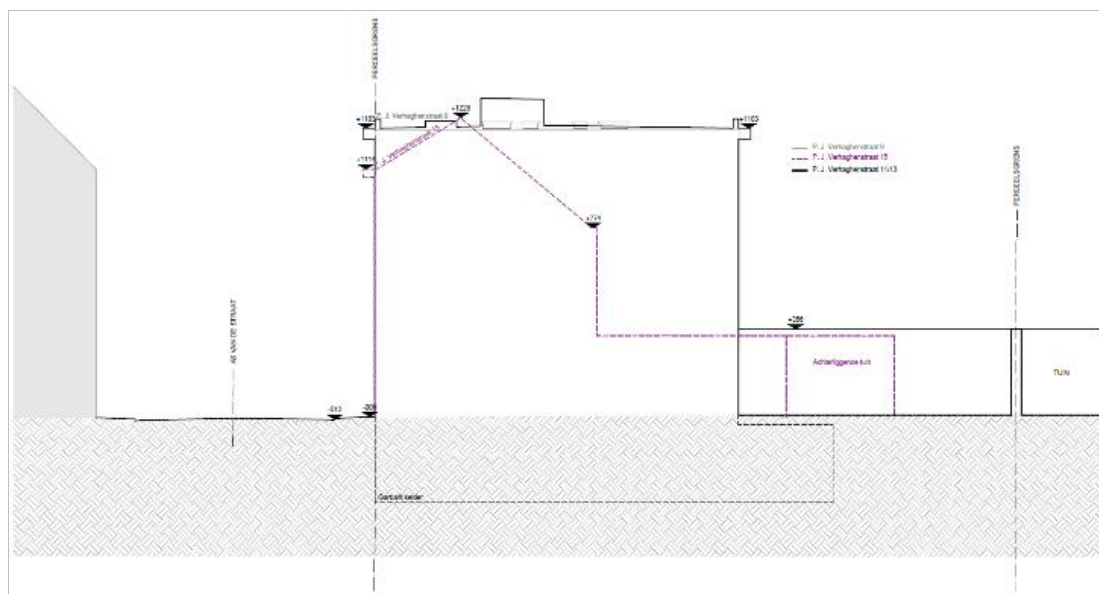
Figuur 13: Nieuwe inplanting (initiatiefnemer, 2021)



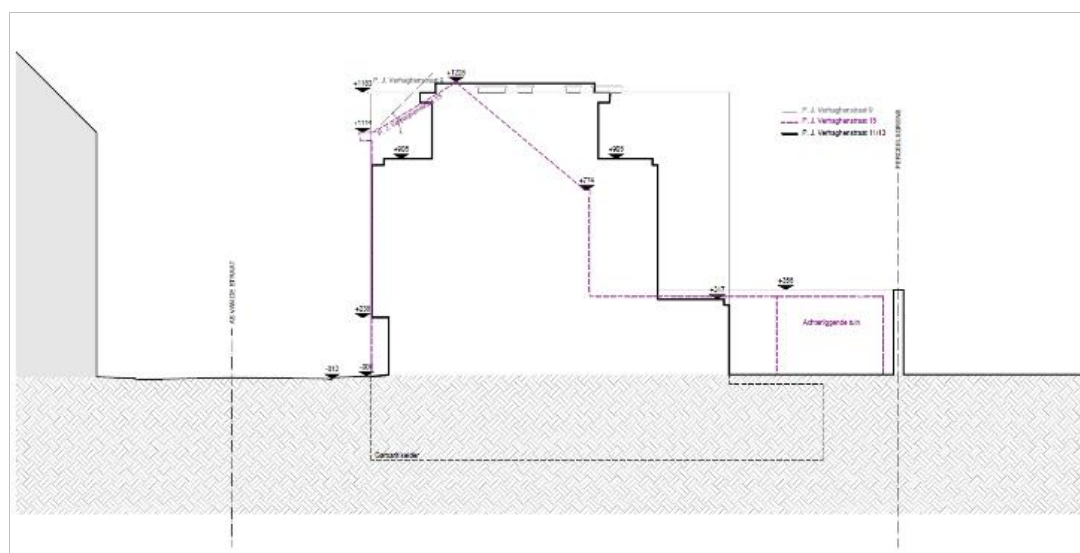
Figuur 14: Gelijkvloers (initiatiefnemer, 2021)



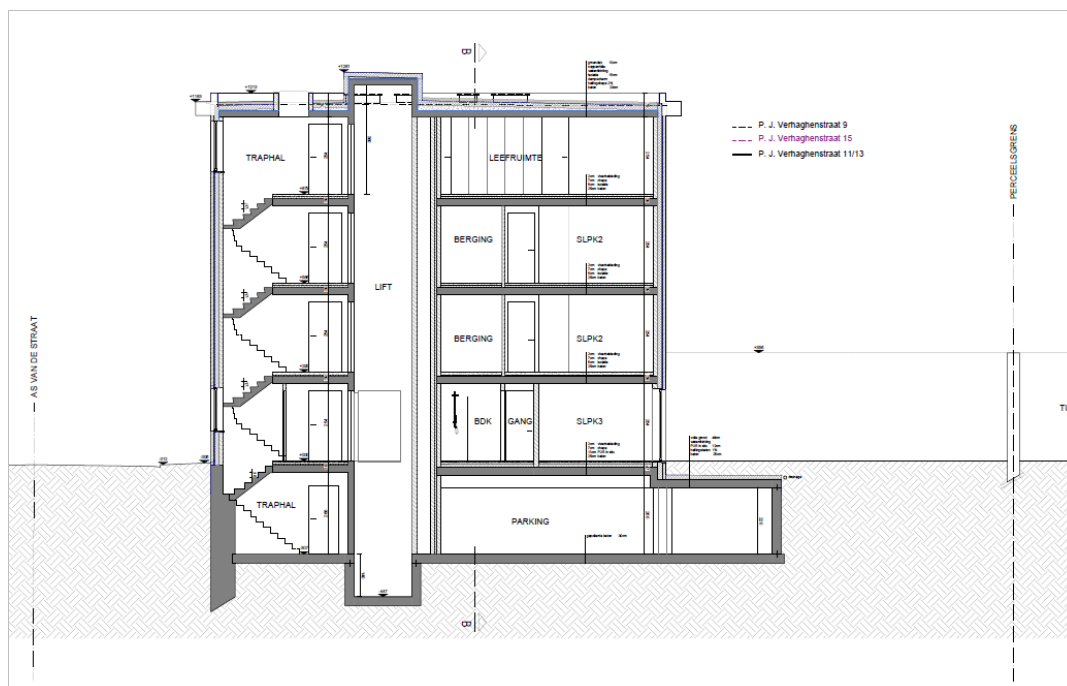
Figuur 15: Kelderverdieping (initiatiefnemer, 2021)



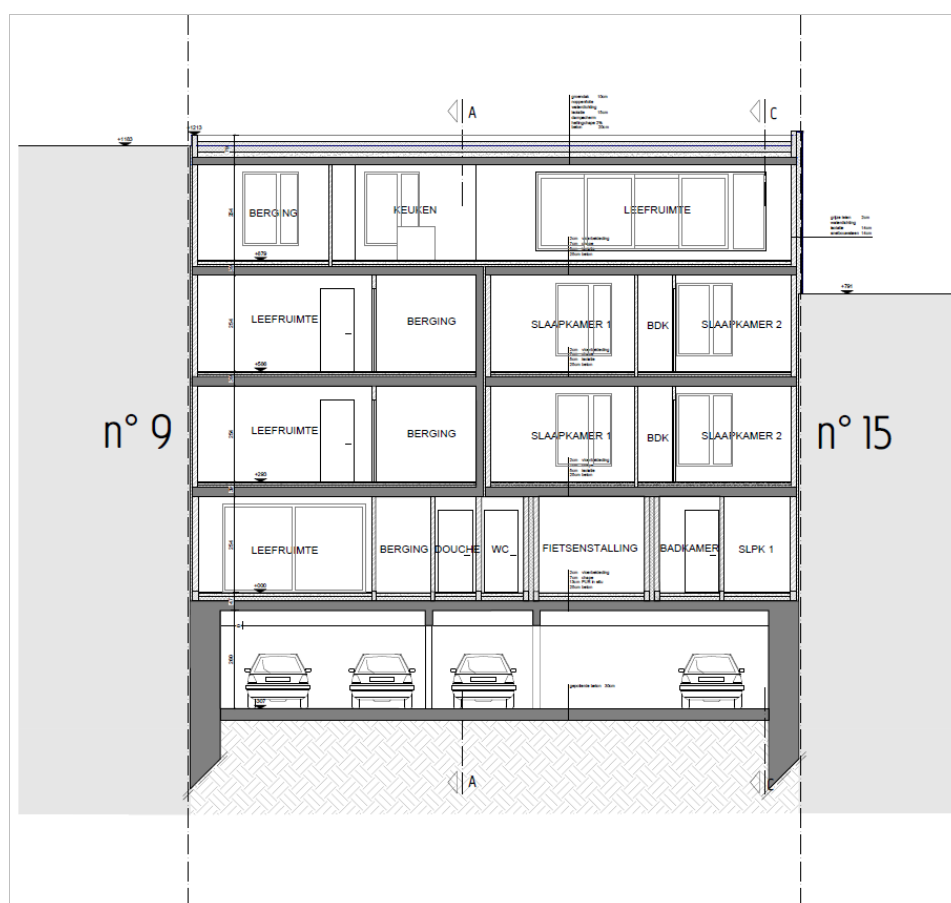
Figuur 16: Nieuw terreinprofiel AA (initiatiefnemer, 2021)



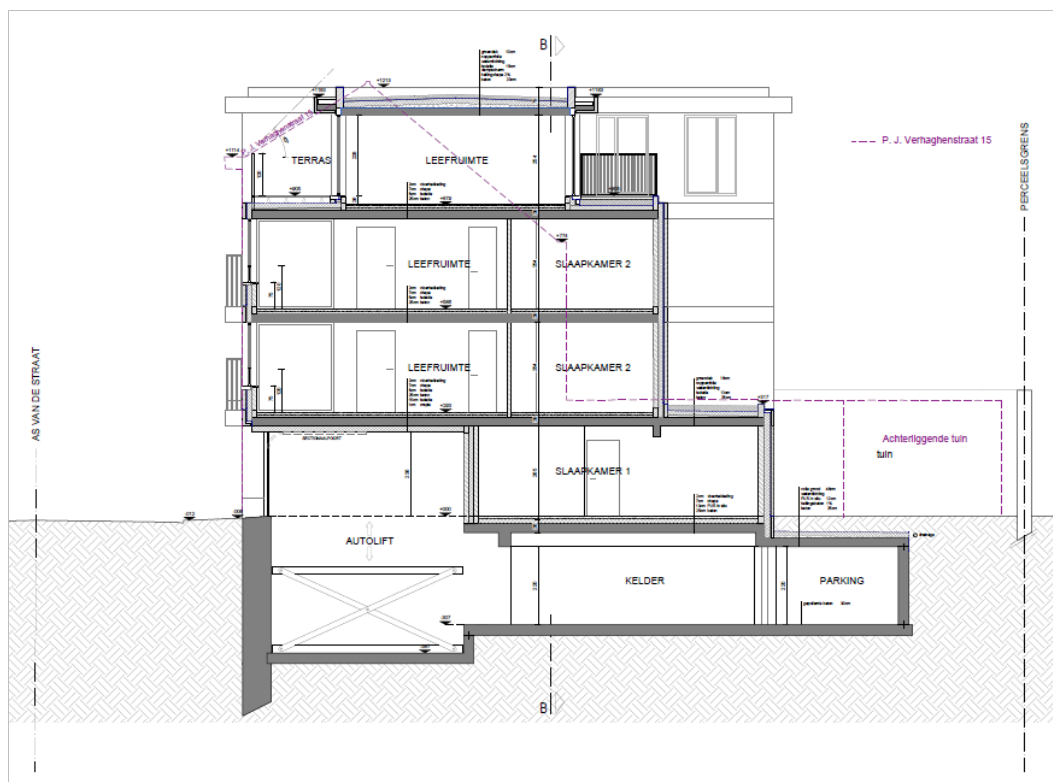
Figuur 17: Nieuw terreinprofiel CC (initiatiefnemer, 2021)



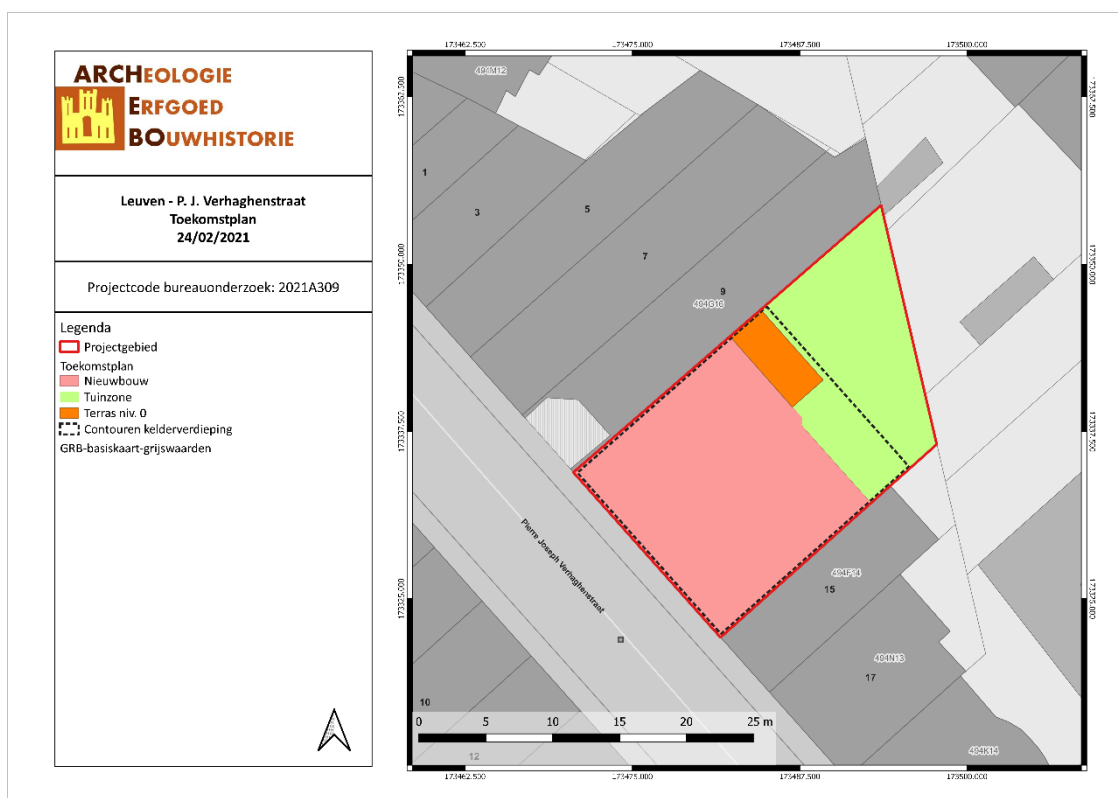
Figuur 18: Snede AA (initiatiefnemer, 2021)



Figuur 19: Snede BB (initiatiefnemer, 2021)



Figuur 20: Snede CC (initiatiefnemer, 2021)



LEVE/21/02/24/5 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2021)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in georeferencierte vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

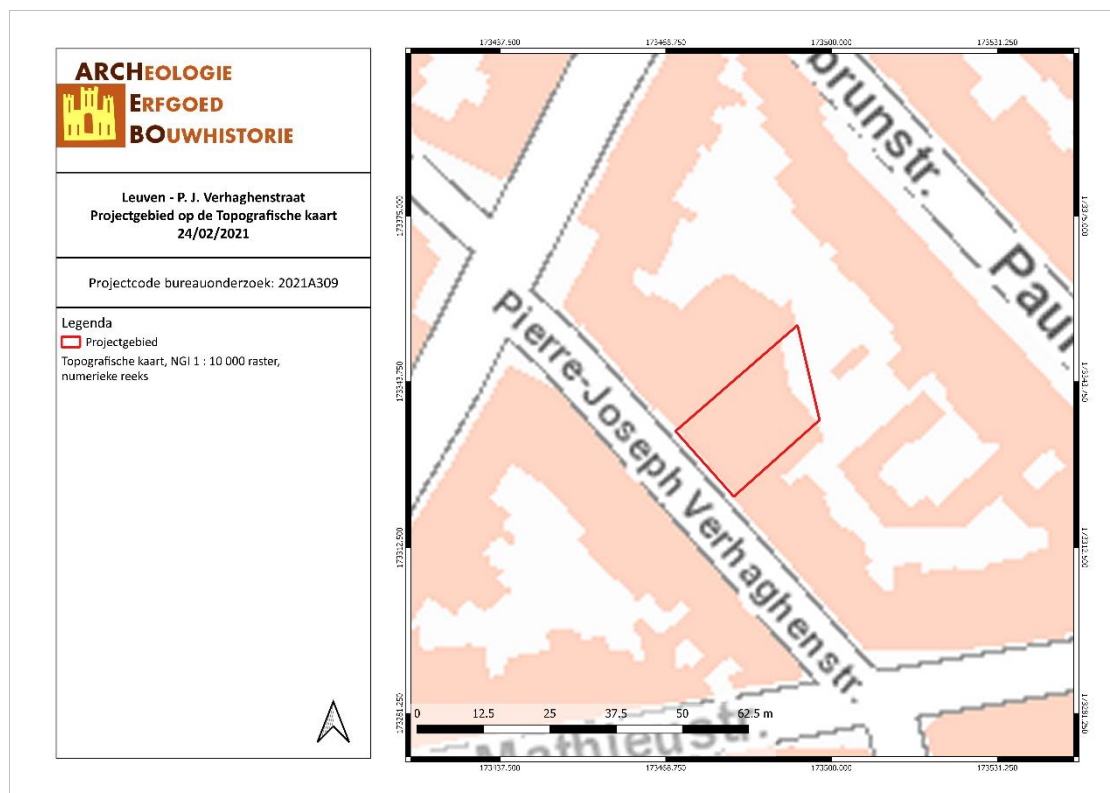
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het projectgebied ligt aan de Pierre Joseph Verhaghenstraat 11-13 in Leuven, een stad en gemeente gelegen in de Belgische provincie Vlaams-Brabant. Het projectgebied ligt ook binnen de historische stadskern van Leuven. De gemeente bestaat uit de deelgemeenten Leuven, Heverlee, Kessel-Lo, Wilsele en Wijnmaal en grenst aan de gemeenten Rotselaar, Holsbeek, Lubbeek, Bierbeek, Oud-Heverlee, Bertem, Herent en Haacht. Kadastraal ligt het terrein in Leuven, afdeling 2, sectie C, perceelnummer 494V13.

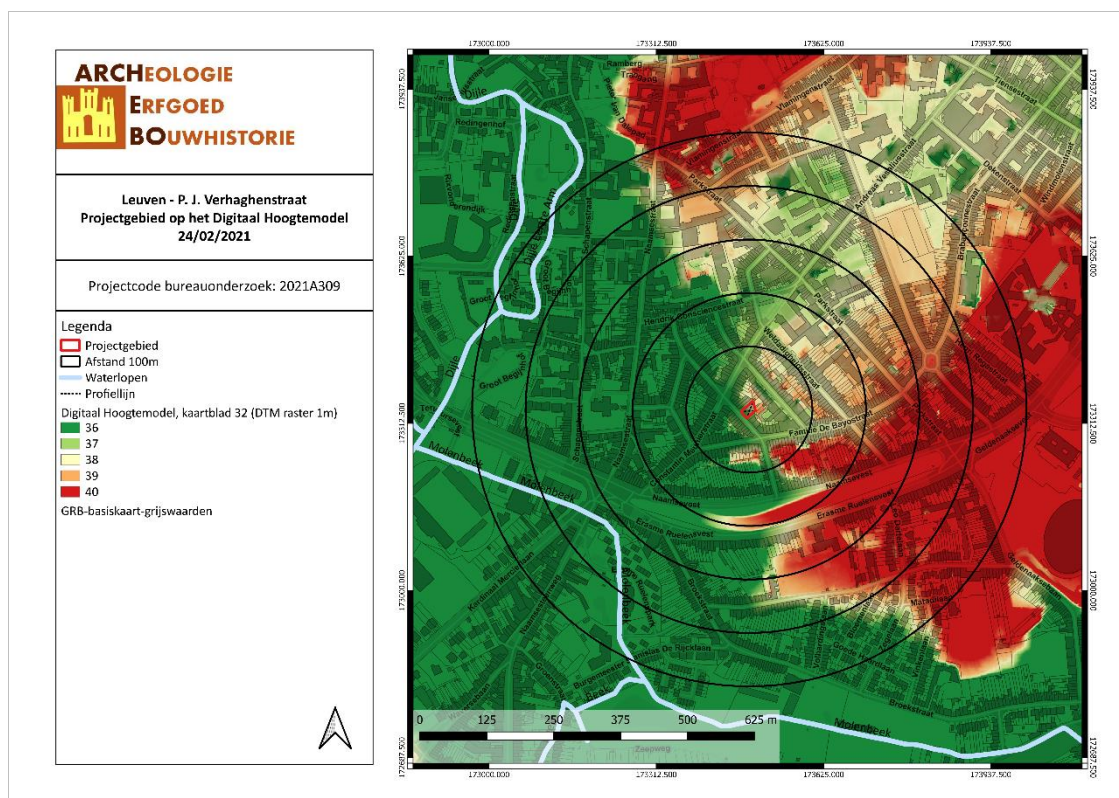
Het projectgebied ligt op een zuidwest-gerichte helling aan de Dijle- en Molenbeek-vallei. De Dijle stroomt ca. 475m ten westen van het projectgebied, ca. 425m ten westen ligt de Dijle Eerste Arm en de Molenbeek ligt ca. 350m ten zuidoosten van het terrein. Volgens het Digitaal Hoogtemodel ligt het projectgebied tussen ongeveer 36,5 tot 39,5 meter boven de zeespiegel.

Gezien de topografische ligging op een zuidwest-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Gezien de ligging binnen de historische stadskern van Leuven is deze verwachting echter klein.



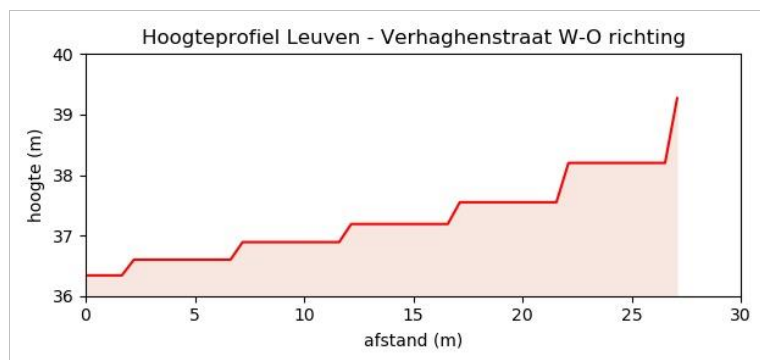
LEVE/21/02/24/6 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2021)

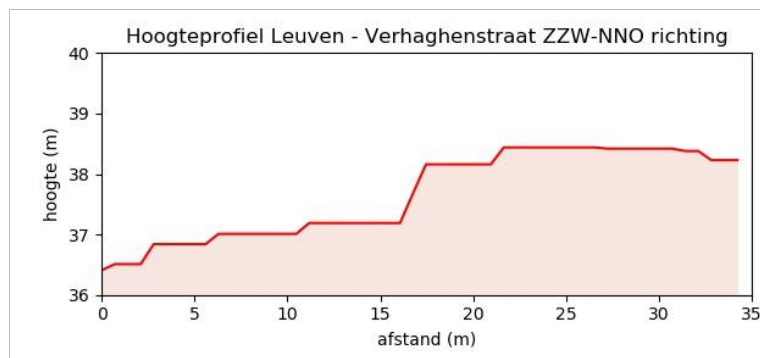


LEVE/21/02/24/7 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2021)



Figuur 24: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in W-O richting (Geopunt, 2021)

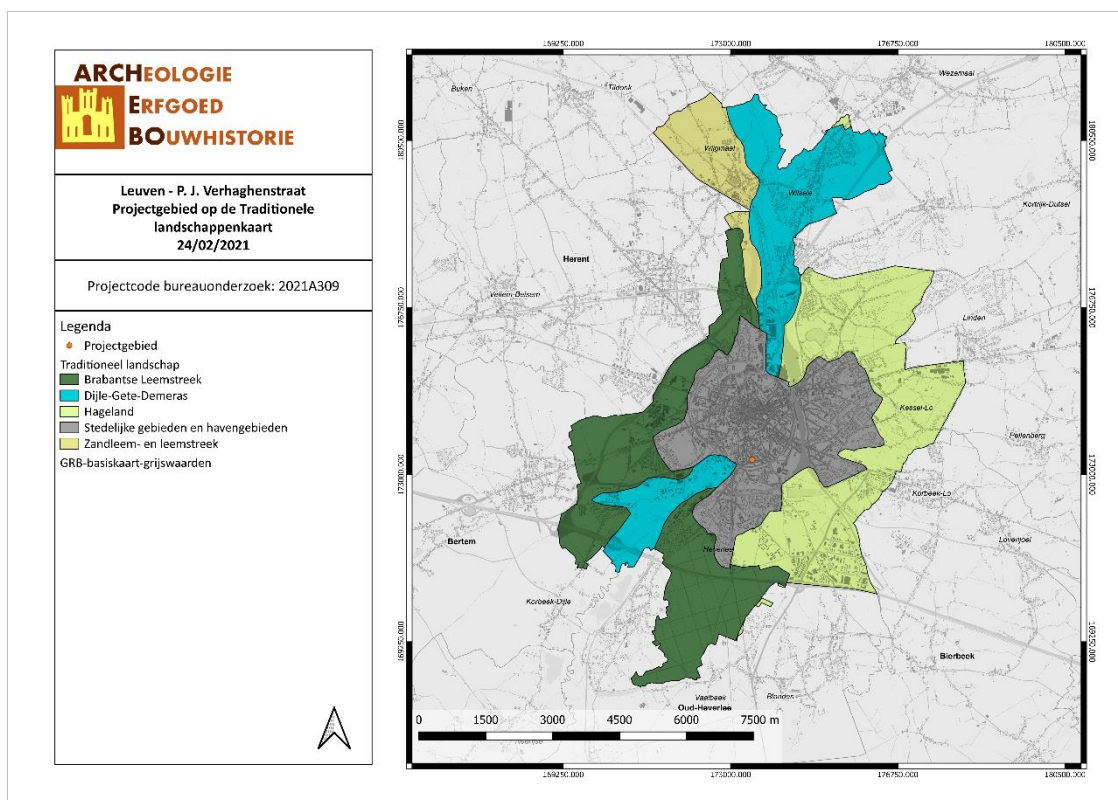


Figuur 25: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in ZZW-NNO richting (Geopunt, 2021)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd als stedelijke gebieden en havengebieden. De gehele gemeente Leuven wordt gekarteerd als stedelijke gebieden en havengebieden, Brabantse Leemstreek, zandleem- en leemstreek, Dijle-Gete-Demeris en Hageland.

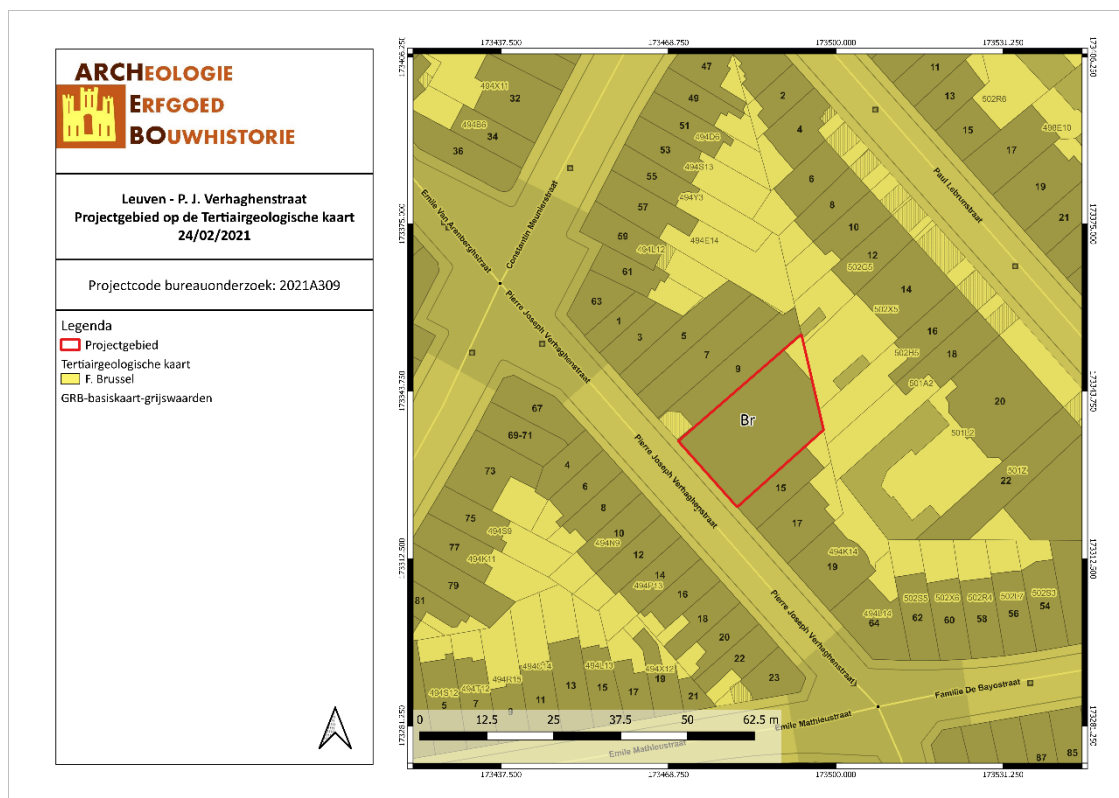


LEVE/21/02/24/8 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Leuven aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2021)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het projectgebied zich binnen de **Formatie van Brussel**, die deel uitmaakt van de Zenne groep. De formatie bestaat uit bleekgrijs fijn zand, is kalk- en soms fossielhoudend en heeft kiezel- en kalkzandsteenbanken.¹



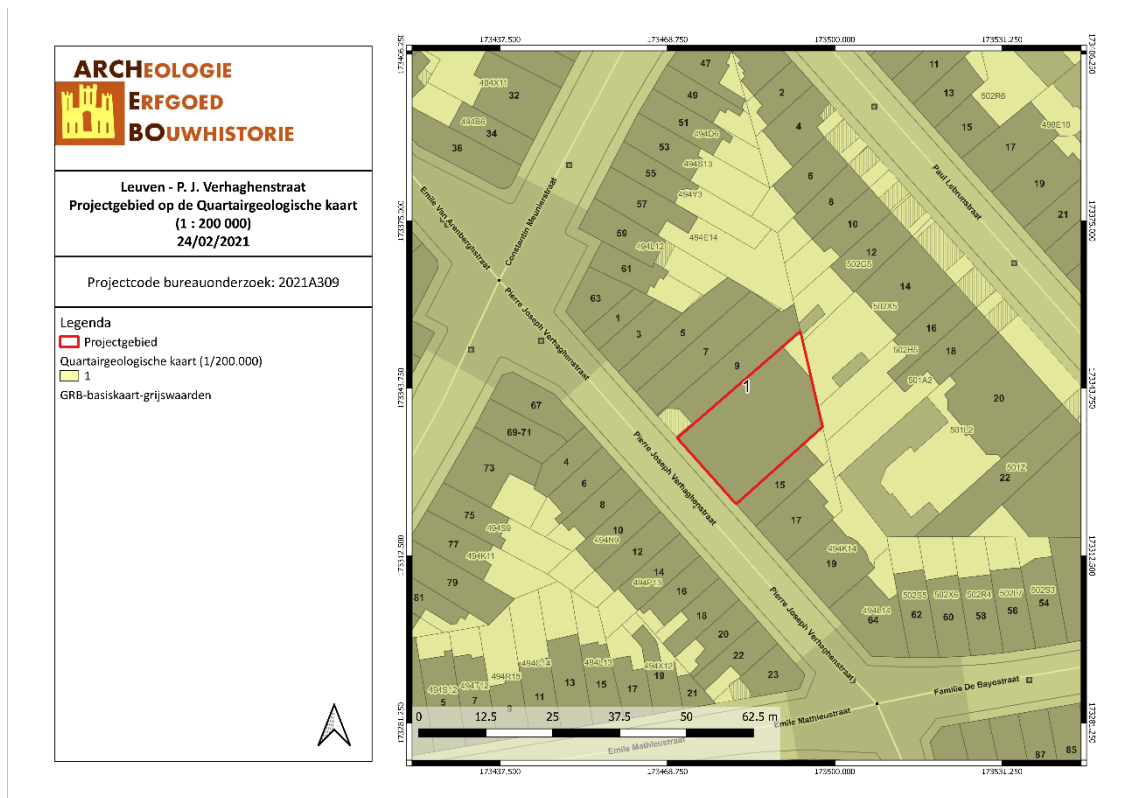
LEVE/21/02/24/9 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2021)

¹ 'Geopunt', z.d., <https://www.geopunt.be/>; Pieter Laga, Stephen Louwy, en Stéphane Geets, 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', *Geologica Belgica*, 4/1-2 (2001): 140, 141.

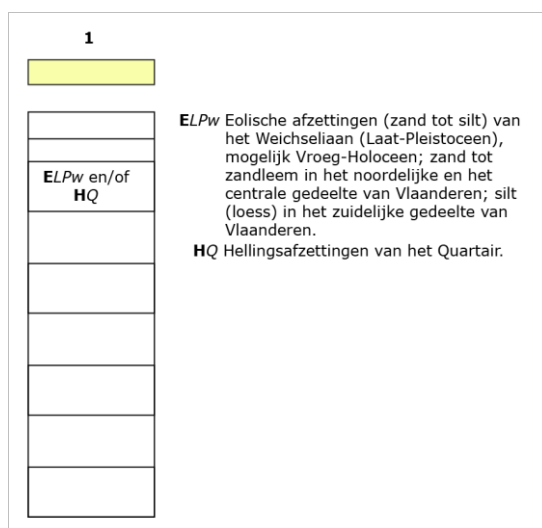
3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich volledig binnen **type 1**. Dit type bestaat uit hellingsafzettingen van het Quartair en/of eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. In het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen bestaan deze eolische afzettingen uit zand tot zandleem, in het zuidelijke gedeelte uit silt.



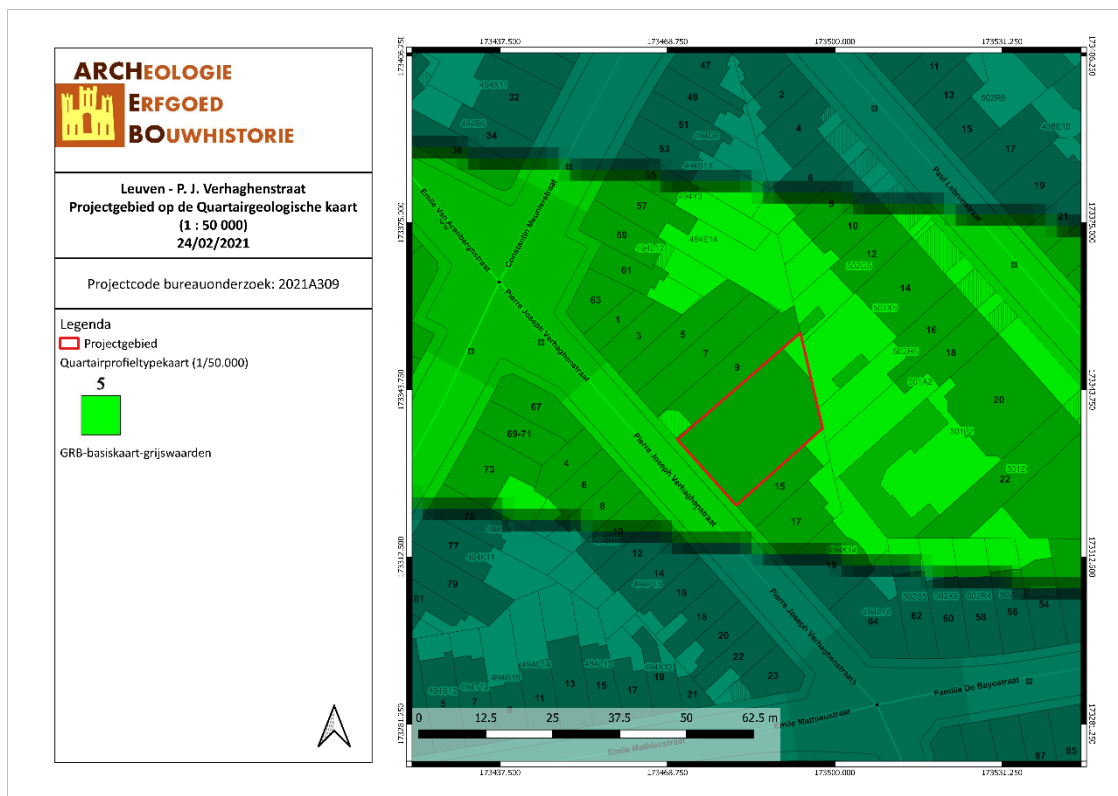
LEVE/21/02/24/10 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2021)



Figuur 29: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2021)

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) kent het projectgebied **type 5**, dat bestaat uit colluvium (afgespoelde leem) uit het Holocene.²



LEVE/21/02/24/11 - Digitale aanmaak

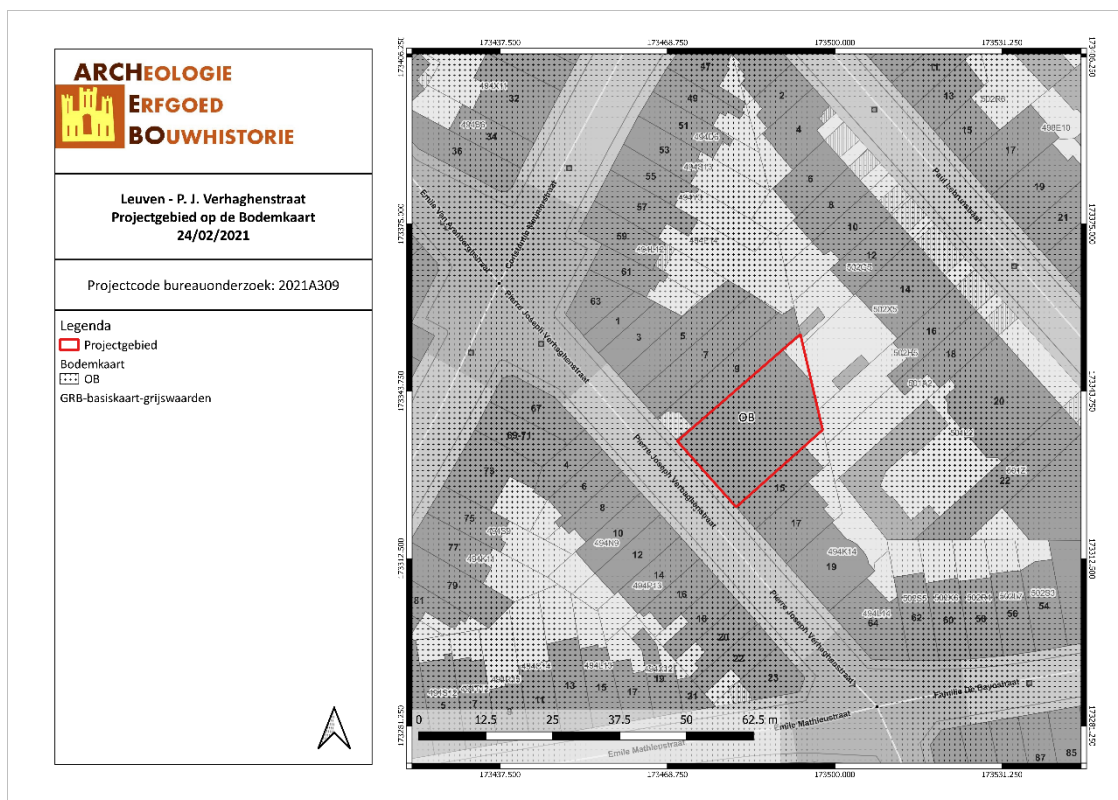
Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2021)

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied omschreven als OB, bebouwde zone.

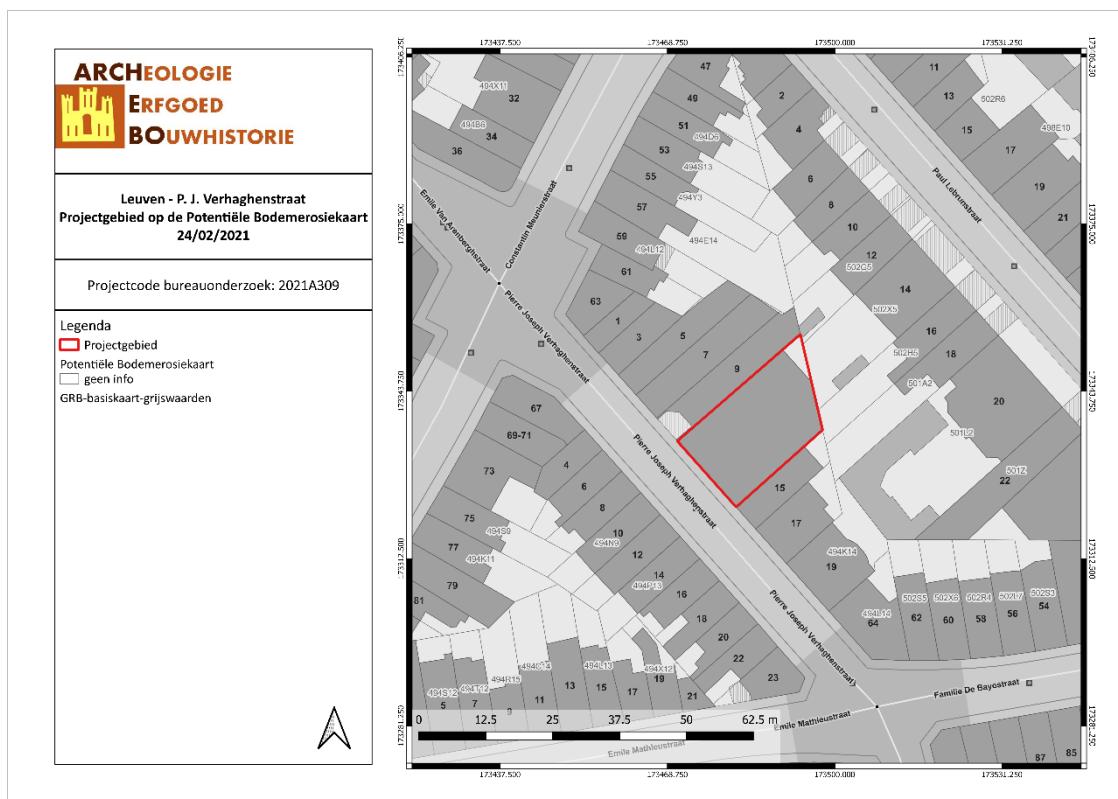
Op de Potentiële bodemerosiekaart is over het projectgebied geen informatie beschikbaar. Volgens de bodemgebruikskaart ligt het projectgebied binnen andere bebouwing.

² E. Goossens, *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart - Kaartblad 32 Leuven*, Quartairgeologische Kaart (Leuven: Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, 2007), 25, 29.



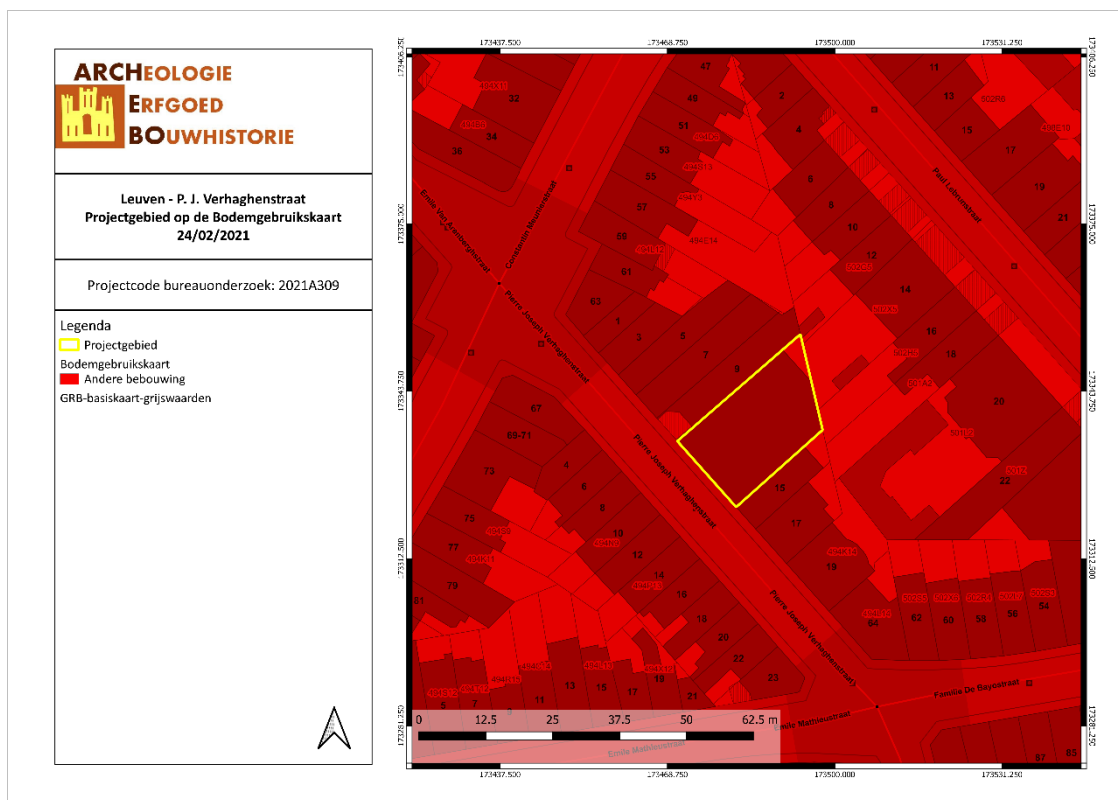
LEVE/21/02/24/12 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2021)



LEVE/21/02/24/13 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2021)



LEVE/21/02/24/14 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2021)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Het projectgebied ligt binnen de **CAI-locatie 212689**. Het betreft volgens de CAI een kazerne uit de 18^{de} eeuw. Deze kazerne is weergegeven op de *Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse* uit 1700 (zie ook 3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen).

Er bevinden zich ook meerdere archeologische waarden in de nabije omgeving van het projectgebied, binnen een straal van 500m. Ca. 200m ten noorden van het projectgebied is een gemetste ronde waterput met een rechthoekige schacht erboven op aangetroffen (**CAI 222185**). De waterput kon niet gedateerd worden.

Tussen 300 en 400m ten westen van het projectgebied zijn drie CAI-locaties gekend. Het betreft een demi-gros (munt) van Filips de Schone uit de Late Middeleeuwen en de Sint-Kwintenskerk uit de 18^{de} eeuw (**CAI 162527**), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (**CAI 207240**) en de locatie van huizen uit de 17^{de} eeuw (**CAI 163511**). Tijdens een mechanische prospectie werd vastgesteld dat bij het uitgraven van de 7 kelders van deze huizen eventuele oudere sporen vernietigd werden. In het westelijke deel van het onderzoeksterrein liggen de kelders in het tertiaire zand. In het oostelijke deel werd het terrein opgehoogd. In de ophogingspakketten konden geen sporen vastgesteld worden. Ten zuiden van het projectgebied liep de tweede stadsomwalling van Leuven (**CAI 207249**). In de loop van de Late Middeleeuwen werd deze omwalling opgetrokken. Tegen de 14^{de} eeuw was de bevolking van de stad Leuven zodanig toegenomen dat de eerste stadsomwalling niet ruim genoeg meer was. De bouw van deze wal werd in fases uitgevoerd. Eerst werd de gracht gegraven en waar mogelijk werd deze gevuld met water. Na het optrekken van de wallen, werd een bakstenen muur van 5m hoog op deze wal gebouwd. De wal was voorzien van 8 stadspoorten en 3 waterpoorten. Ca. 400m ten oosten van het projectgebied stond een stadspoort uit de Late Middeleeuwen die dus deel uitmaakte van de tweede stadsomwalling (**CAI 207252**).

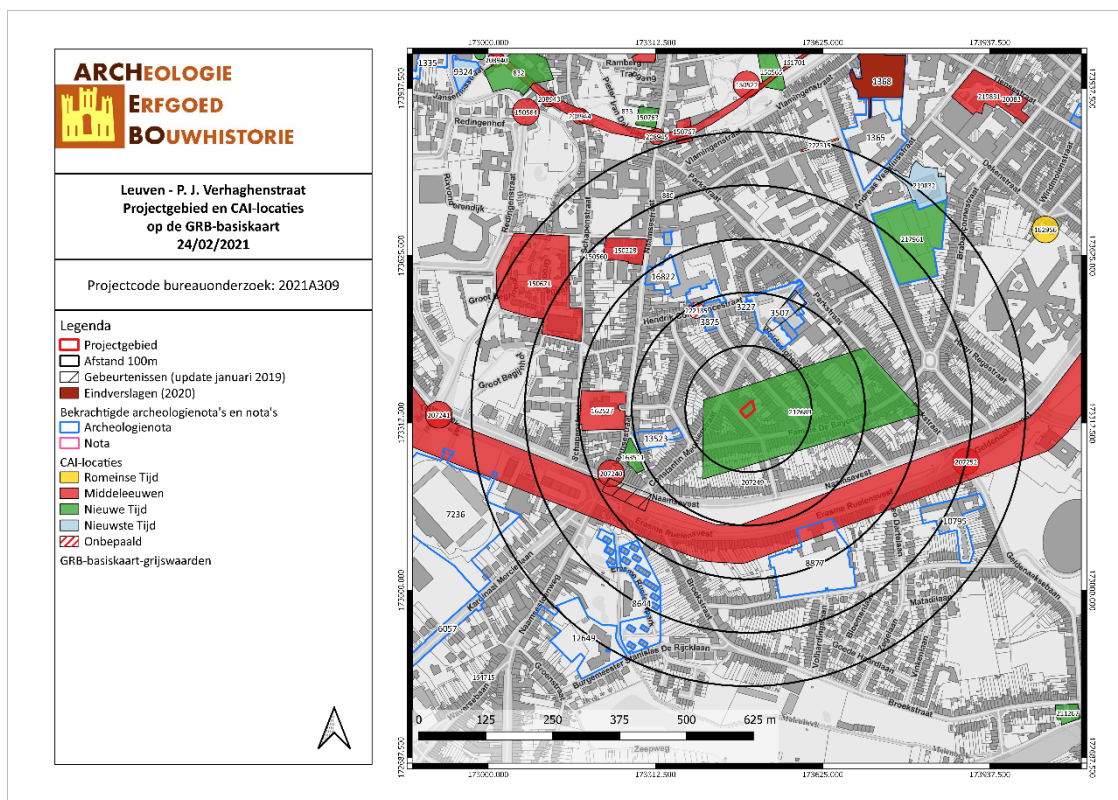
Tussen 300 en 500m ten noordwesten van het projectgebied zijn nog vier CAI-locaties gekend. **CAI 150671** betreft het Begijnhof uit de Late Middeleeuwen. Tijdens een opgraving werden sporen van de oude infirmerie aangetroffen, die in een document uit 1240 vermeld wordt. Oorspronkelijk was het gebouw opgetrokken in vakwerk met leemvulling, in 1545-1546 werd het een steenbouw. Binnen **CAI 150228** werden verschillende pottenbakkersovens met massa's misbaksels uit de Late Middeleeuwen aangetroffen. Er werden ook veel munten uit de 12^{de}-13^{de} eeuw en een byzantijnse munt gevonden. **CAI 150560** betreft een ronde, in bakstenen opgemetste waterput uit de 16^{de} eeuw. De put is zo'n 10m diep, waarvan ongeveer 1m opgevuld is met water, en heeft een diameter van ca. 1,2m. De wand is gemetst met grote, rode bakstenen in halfsteensverband en bovenaan afgewerkt met overkragende bakstenen. Op deze bakstenen zijn 4 balken in natuursteen in een vierkant geplaatst. De put is afgesloten met een zwaar vierkantig natuurstenen deksel. Er werd ook een laag met scherven uit de 16^{de} eeuw aangetroffen. Deze scherven zijn al dan niet van geglaazuurd rood en geglaazuurd geel/wit aardewerk. Het steengoed is afkomstig van Keulen en Westerwald en is te dateren vanaf het einde van de 16^{de} eeuw. Er werden ook een randfragment in blauwgrijze ceramiek en enkele fragmenten van een (recente) koffiepot aangetroffen. **CAI 880** betreft grijs en rood aardewerk uit de Late Middeleeuwen.

Ca. 500m ten noorden van het projectgebied is een muur aangetroffen (**CAI 222315**). De muur is ca. 40cm breed over de (voorlopig) hele lengte van de straat, maar kon niet gedateerd worden. Zo'n 500m ten noorden van het terrein is tijdens werken een controle uitgevoerd. De eerste stadsmuur uit de Volle Middeleeuwen zou, volgens een kaartstudie, het terrein gekruist hebben (**CAI 150767**). Uit het onderzoek is gebleken dat de stadsmuur over de gehele lengte van het terrein grondig uitgebroken is en dat de bodem nadien genivelleerd werd. De onderliggende, natuurlijke bodemlagen zijn door het

enorme gewicht sterk in elkaar gedrukt. Op grondniveau had de muur waarschijnlijk een breedte van 1,7m. Er werden ook sporen van de bijhorende gracht aangetroffen. Deze was 22m breed.

Tussen 350 en 525m ten noordoosten van het projectgebied zijn tijdens een mechanische prospectie uitbraaksporen aangetroffen van erfafscheidingen, muurresten, paalkuilen, greppels, een keldertje en een waterput uit de 19^{de} eeuw (**CAI 219832**). Tenslotte zijn ca. 500m ten noordoosten van het terrein zijn kuilen uit de Nieuwe Tijd en sporen van de bebouwing van het begin van de 20^{ste} eeuw en de sloop hiervan aangetroffen tijdens een proefsleuvenonderzoek (**CAI 217961**). De kuilen kunnen geïnterpreteerd worden als kuilen voor beplanting en dankzij het vondstmateriaal gedateerd worden tussen de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
880	Naamsestraat 91	Middeleeuwen
150228	Heilig Hart Kliniek	Middeleeuwen
150560	Schapenstraat 55	Nieuwe Tijd
150671	Groot Begijnhof	Middeleeuwen
150767	Hogeheuvelcollege	Middeleeuwen
162527	Sint-Kwintenskerk	Middeleeuwen
163511	Verkortingstraat	Nieuwe Tijd
207240	Naamsepoort	Middeleeuwen
207249	Tweede stadsomwalling	Middeleeuwen
207252	Parkpoort	Middeleeuwen
212689	Familie De Bayostraat	Nieuwe Tijd
219832	Vesaliusstraat 47	Nieuwste Tijd
217961	OCMW site	Nieuwe Tijd
222185	Hendrik Consciencestraat 31	Onbepaald
222315	Van Evenstraat 54	Onbepaald



LEVE/21/02/24/15 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2021)

3.2.2 Bekrachte archeologienota's en nota's

Voor een projectgebied aan de hoek van de Vermeylenstraat en de Hendrik Consciencestraat in Leuven werd n.a.v. de bouw van 2 woningen, 10 appartementen en een ondergrondse parkeergarage een archeologienota (ID 3875) opgesteld. Na het bureauonderzoek kwam men tot de conclusie dat verder onderzoek enkel zou leiden tot te partiële en te versnipperde kenniswinst. Eventueel aangetroffen waarden zouden ook niet in een ruimere context bestudeerd kunnen worden. Vervolgonderzoek werd dan ook niet nuttig of nodig geacht.³ Na het bureauonderzoek voor een projectgebied aan de Frans Nensstraat in Leuven (ID 3227) kwam men tot dezelfde conclusie.⁴

In 2016 en 2017 werden ter hoogte van het Hoornplein in Leuven verschillende werken uitgevoerd. Het betreft infrastructuurwerken die gepaard gaan met de omgevingsaanleg van het plein. Er werden twee archeologienota's voor dit project opgesteld (ID 1811 en ID 3507). In 2017 was een deel van het terrein reeds onderzocht d.m.v. proefsleuven. Uit het onderzoek is gebleken dat de bodem grotendeels verstoord is, dat er een lage sporendensiteit is en dat er dus geen kans op kennisvermeerdering is. Aangezien de werken binnen het Hoornplein reeds gestart waren toen de archeologienota's opgesteld werden en deze samen met de bestaande infrastructuur de bodem reeds grotendeels verstoord hebben, werd verder onderzoek niet nuttig geacht.⁵

In april 2019 werd een archeologienota opgesteld voor de site van het Heilig Hart Leuven aan de Naamsestraat in Leuven (ID 10970). In november 2020 was een nieuwe archeologienota nodig,

³ Annelies De Raymaeker en Laurane Dupont, 'Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek op de hoek van de Frans Vermeylenstraat en de Hendrik Consciencestraat te Leuven', Archeologienota (Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2017).

⁴ Vanessa Vander Ginst en Laurane Dupont, 'Archeologienota met beperkte samenstelling: Het archeologische bureauonderzoek aan de Frans Nensstraat te Leuven', Archeologienota (Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2017).

⁵ Bert Acke, Bart Bartholomieux, en Lisa Van Ransbeeck, 'Archeologienota Leuven - Hoornplein (prov. Vlaams-Brabant)', Archeologienota (Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, januari 2017); Bart Bartholomieux, Lisa Van Ransbeeck, en Daphné Veraart, 'Archeologienota Leuven Hoornplein (prov. Vlaams-Brabant)', Archeologienota met beperkte samenstelling (Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, mei 2017).

aangezien de plannen aangepast waren (ID 16822). Het archeologisch potentieel wordt hoog ingeschat, aangezien het projectgebied tussen 1550 en 2013 geleidelijk bebouwd werd en de fundaties slechts voor geringe verstoring gezorgd hebben. Hierdoor kunnen oudere archeologische resten of sporen intact bewaard zijn gebleven. Door het hoog potentieel op kennisvermeerdering voor verschillende archeologische periodes en de bedreiging ervan door de toekomstige werken wordt verder onderzoek nodig geacht. Dit onderzoek zal bestaan uit proefputten en proefsleuven.⁶

In augustus 2017 werd een archeologienota opgesteld voor de OCMW-site aan de Frederik Lintstraat in Leuven (ID 4504). De archeologienota bestaat uit de resultaten van een bureauonderzoek en een proefsleuvenonderzoek. O.b.v. de resultaten van het bureauonderzoek kon men de aanwezigheid van een stedelijke Middeleeuwse archeologische site uitsluiten, maar de aan- of afwezigheid van een pre-stedelijk archeologische site kan niet met zekerheid aangetoond worden. Daarom werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek leverde enkele sporen op (zie CAI 217961). Een archeologische site bevond zich niet binnen het terrein, waardoor verder onderzoek niet nodig wordt geacht.⁷

Voor een bouwproject aan de Frederik Lintstraat in Leuven werd een archeologienota (ID 1365) opgesteld. De bouw en sloop van bebouwing binnen het terrein heeft de bodem reeds grotendeels verstoord. Een Middeleeuwse site met complexe stratigrafie binnen het terrein wordt dan ook uitgesloten. De geplande werken overschrijden de bestaande verstoring, maar het gaat om een kleine oppervlakte. Verder onderzoek binnen deze zone kan enkel fragmentaire en moeilijk te duiden informatie opleveren en dus een zeer beperkte kenniswinst. Verder onderzoek wordt dan ook niet geadviseerd.⁸

Na het bureauonderzoek voor een project aan het Paul van Ostaijenpark in Leuven (ID 8877) kon geen uitsluitsel gegeven worden over de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen binnen het terrein. Gezien de gunstige landschappelijke ligging voor menselijke bewoning vanaf de prehistorie en de grote impact van de toekomstige werken op het bodemarchief, is vervolgonderzoek nodig. Dit zal bestaan uit een proefsleuvenonderzoek.⁹

Voor werken aan de Parkpoort in Leuven (ID 10795) werd een archeologienota opgesteld. De toekomstige werken zullen ongeroerde bodem slechts beperkt verstoren en geplande diepere ontgravingen zullen verspreid op het terrein gebeuren. Hierdoor wordt de kans op kennisvermeerdering als erg laag ingeschat. Verder onderzoek wordt dan ook niet nodig/nuttig geacht.¹⁰

Voor een projectgebied aan de Van Belstraat in Leuven (ID 13523) werd een archeologienota geschreven die bestaat uit de resultaten van een bureauonderzoek en controleboringen. Voor het terrein geldt een middelhoge verwachting voor het aantreffen van sporen en/of vondsten van het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Controleboringen hebben aangetoond dat de bodem tot op 60cm onder het maaiveld verstoord is. Deze toekomstige werken zullen de bodem echter tot op 80cm onder het maaiveld verstoren waardoor verder onderzoek, gezien het archeologisch potentieel, toch nodig wordt geacht. Ter hoogte van de bestaande kelders (2m -MV) en de te behouden bebouwing

⁶ Evelien Dirix en Gabriella Kaszas, 'Archeologische evaluatie van het bodemarchief van de site H.H. Leuven aan de Naamsestraat te Leuven (Vlaams-Brabant)', Archeologienota (Hasselt: ABO nv, april 2019); Evelien Dirix, 'Archeologische evaluatie van het bodemarchief van de site Heilig Hart Leuven aan de Naamsestraat te Leuven (prov. Vlaams-Brabant)', Archeologienota (Hasselt: ABO nv, november 2020).

⁷ Thomas Apers en Lies Dierckx, 'Archeologienota Leuven Frederik Lintstraat OCMW-site (prov. Vlaams-Brabant)', Archeologienota (Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, augustus 2017).

⁸ Bert Acke, Bart Bartholomieux, en Lisa Van Ransbeeck, 'Archeologienota Leuven Frederik Lintstraat Kinderkribbe (prov. Vlaams-Brabant)', Archeologienota (Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, december 2016).

⁹ Johan Claeys, 'Archeologienota Leuven - Parksite (Van Ostaijenpark)', Archeologienota (Leuven: KULEuven - eenheid Prehistorische archeologie, 2018).

¹⁰ Johan Claeys, 'Archeologienota Leuven - Parkpoort (SBLO Parkschool)', Archeologienota (Leuven: KULEuven - eenheid Prehistorische archeologie, 2019).

moet geen onderzoek uitgevoerd worden. Verder onderzoek zal bestaan uit een proefsleuvenonderzoek.¹¹

In 2018 werd een archeologienota opgesteld voor werken ter hoogte van het Ruelenspark in Leuven (ID 8644). De nieuwe werken zullen echter vrijwel dezelfde bodem opnieuw verstoren. Verder onderzoek is dan ook niet nodig.¹²

Voor een projectgebied aan de Burgemeester Stan. De Rijklaan in Leuven (ID 12649) werd een archeologienota opgesteld n.a.v. de bouw van een appartementsgebouw. De bodem is door de huidige bebouwing reeds verstoord en het nieuwe gebouw zal grotendeels binnen dezelfde locatie opgetrokken worden. Controleboringen hebben aangetoond dat het bovenste gedeelte van de C-horizont afgetopt en vermengd is met recente pakketten. Gezien het ontbreken van archeologisch potentieel wordt verder onderzoek dan ook niet geadviseerd.¹³

Voor een projectgebied ter hoogte van Kardinaal Mercierlaan 46 in Heverlee werd een archeologienota (ID 7236) opgesteld. Het terrein kan archeologische waarden bevatten van de Steentijd tot de Volle Middeleeuwen. Voor de toekomstige werken wordt het terrein echter eerst opgehoogd om nadien pas verhardingen aan te brengen. Diepere verstoringen (dieper dan de ophoging) zijn zeer beperkt in oppervlakte. Aangezien de toekomstige werken zo goed als geen impact zullen hebben op het bodemarchief en eventueel aanwezige archeologische waarden *in situ* bewaard kunnen worden, wordt geen vervolgonderzoek opgelegd.¹⁴

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.¹⁵ Het projectgebied is gelegen binnen de historische stadskern van Leuven die geregistreerd staat als vastgestelde archeologisch zone (ID 11901) en als archeologisch erfgoed, geheel (ID 140040).¹⁶

¹¹ Elly Heirbaut en Caroline Dockx, 'Een nieuwe studentenresidentie aan de Maria Van Belstraat te Leuven.', Archeologienota (Halle-Zoersel: LARes bvba, november 2019).

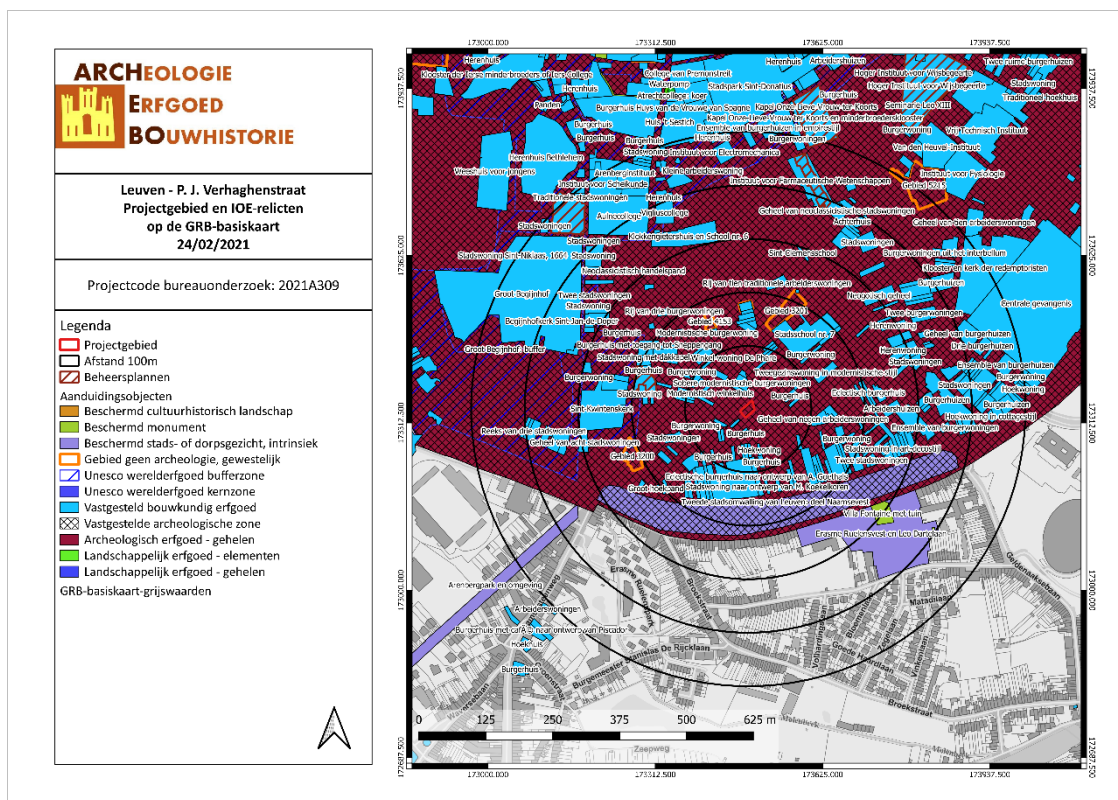
¹² Sara Claessens en Vanessa Vander Ginst, 'Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Ruelenspark te Leuven', Archeologienota (Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2018).

¹³ Vanessa Vander Ginst en Julie Van Roy, 'Archeologienota: De ontwikkeling van het binnengebied aan de Burg. Stan. De Rijklaan/Naamsesteenweg te Heverlee', Archeologienota (Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2019).

¹⁴ Annelore Blomme en Annelore Vromans, 'Archeologienota Heverlee, Kardinaal Mercierlaan 46', Archeologienota (Gent: BAAC Vlaanderen bvba, april 2018).

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 januari 2018, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

¹⁶ 'Historische stadskern van Leuven', geraadpleegd 24 februari 2021, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140040>; 'Historische stadskern van Leuven', geraadpleegd 24 februari 2021, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11901>.



LEVE/21/02/24/16 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2021)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Toponymie van Leuven

Leuven wordt voor de eerste maal vermeld als Luuanium in de Annales Vedastini onder het jaar 884. Regino van Prüm vermeldt Leuven als *in loco qui dicitur Lovon*, (op de plaats die Lovon wordt genoemd). Vanaf de 16^{de} eeuw wordt de huidige schrijfwijze gebruikt. Over de oorsprong van de naam bestaan meerdere theorieën. Een theorie beweert dat de naam teruggaat tot de prehistorische taal die in de regio gesproken werd vóór de germanisering. Nederzettingen namen waren afgeleid van persoonsnamen en kregen het suffix -iom. De naam Leuven gaat terug tot Lubaniom, wat afgeleid is van de persoonsnaam Lubanios, die 'de geliefde' betekent. Deze naam is afgeleid van de indo-europese wortel leubh-, wat liefhebben betekent. Andere, oudere verklaringen zijn dat de plaatsnaam Leuven afstamt van de door Caesar vermelde Levaci of van de naam van de legendarische Schotse prins Lupus, die de stad zou gesticht hebben. Deze verklaringen worden echter niet meer als mogelijkheden beschouwd. Een andere verklaring werd gevonden in de leuze van de stad, namelijk Altyd God loven. Edward Van Even stelde dat Leuven van twee Germaanse woorden is afgeleid: lo (bos) en ven (veen). Leuven betekent volgens deze stelling 'moeras in het bos', wat de locatie waar de stad gevestigd werd omschrijft. Volgens Maurits Gysseling komt de naam dan weer van het Oergermaanse woord lubanja-, wat 'het geliefde' betekent.

Geschiedenis van Leuven

Rond 130.000 v. Chr. waren de eerste mensen aanwezig in de streek. Enkele afslagen van vuursteen, die rond Leuven werden gevonden, getuigen hiervan. De eerste vaste bewoning is pas ca. 3500 v. Chr. op deze locatie gekomen. In het zuiden van de gemeente Leuven staat het Monarkengraf en daar naast ligt de ringwalheuvel in het Heverleebos, beide resten uit deze periode. Rond 160 v. Chr. leefden de

Nerviërs ten westen en de Eburonen ten oosten van de Dijle. Nederzettingen werden vooral op hoogten rond de Dijlevallei opgetrokken en bestonden uit hutten van hout en leem. De bewoners leefden van veeteelt, landbouw, wol- en aardewerkproductie.

Bij de verovering van Gallië door Caesar, werden de Eburonen zo goed als uitgeroeid. De Eburonen die achterbleven gingen op in de Tungri, de nieuwe bewoners van de streek. De Dijle bleef een grens vormen tussen de twee stammen, met ten westen de Civitas Nerviorum en ten oosten de Civitas Tungrorum. De kerk heeft deze indeling gebruikt tot 1559, waardoor het Leuvense gewest gedurende lange tijd tot twee bisdommen behoorde. Uit opgravingen is gebleken dat zich rond 50 n. Chr. bebouwing bevond in het centrum van de huidige stad Leuven. Daarnaast werden rond Leuven enkele Romeinse villa's gebouwd, maar Leuven en omgeving waren eveneens dicht bebost. Na de inval van de Germanen in de 3^{de} eeuw nam het bewonersaantal sterk af.

Hubertus van Luik speelde een belangrijke rol in de bekering van de bevolking tot het christendom (8^{ste} eeuw) en rond deze periode werden de eerste kerken gesticht. Rond het jaar 700 zijn er reeds enkele woonkernen in Leuven en vooral het huidige stadscentrum werd bewoond. Ca. 300 jaar later werden langs de grote wegen eveneens nederzettingen gesticht, bijna steeds met een kapel. Daarnaast woonde er in Leuven en omstreken ook een kleine groep vrije edelen.

In 870 was Leuven de hoofdstad van het graafschap Leuven. De keuze van Leuven als hoofdplaats kan te wijden zijn aan de gunstige ligging aan de Dijle en de heirbaan Boulogne-Keulen. In de loop van de 9^{de} eeuw kwam de eerste handel stilaan op. Rond deze periode begon men eveneens met de bouw van de Sint-Pieterskerk. Deze kerk vormde een teken van de groeiende welvaart en de toenemende bevolking. In 1085-1086 werd een tweede graafschap, gelegen tussen de Dender en de Zenne, onder de vorm van een landgraafschap door keizer Hendrik IV aan Hendrik III van Leuven in leen gegeven. Dit landgraafschap werd in 1183 tot hertogdom verheven, waardoor de institutionele grondslag van het hertogdom Brabant werd gelegd. In 1150 werd de eerste stenen omwalling gebouwd, ter vervangen van een aarden wal. Tussen 1100 en 1130 trad het Leuvens recht in werking en ongeveer tien jaar later was er eveneens een schepenbank. Rond 1150 is Leuven een echte stad geworden. In 1106 kreeg Godfried I van Leuven het hertogdom Neder-Lotharingen in leen van de Duitse keizer. In 1190 werd het hertogschap in Neder-Lotharingen echter alle gezag ontnomen. In ruil voor het verlies van het hertogschap in Neder-Lotharingen, kregen de graven van Leuven het recht hertogelijk gezag uit te oefenen binnen hun eigen territorium. Deze gebeurtenis wordt beschouwd als het ontstaan van het hertogdom Brabant. In het oosten van de stad liet Godfried I de Abdij van 't Park oprichten.

De stad kent haar eerste bloeiperiode tussen ca. 1150 en 1300. Doordat de hertogen van Brabant in geldnood waren, moesten ze geld lenen van de steden, waardoor de steden macht en nieuwe voorrechten kregen. De bevolking groeide gestaag, maar kon niet onderhouden worden door een gebrek aan landbouwgrond. Vele bewoners weken uit. De groei van de stad zorgde er wel voor dat een beroep in handel of nijverheid mogelijk werd voor de bewoners van de stad. Hierdoor werden nieuwe gebouwen, zoals een vis- en broodhuis en een vlees- en lakenhal opgetrokken. De hallen waren bij het begin in het bezit van de hertog, later waren deze eigendom van de stad zelf. De wolindustrie kende eveneens een sterke groei en rond 1250 trokken veel textielarbeiders naar Leuven. Door de toenemende activiteiten in handel en nijverheid, kende Leuven een grote bevolkingsgroei. Daarnaast trokken ook de kloosterorden naar Leuven. De bebouwing in de stad zelf was nog zeer landelijk en alle huizen, buiten de kerkelijke gebouwen en de huizen van enkele rijke patriciërs, waren opgetrokken in hout en leem.

Vanaf ca. 1350 begon Leuven echter aan belang te verliezen. Enerzijds door de opkomst van Brussel en Antwerpen, maar ook door sociale spanningen. Lonen waren zeer laag, de kans op hongersnood zeer groot, de lakenindustrie en wijnhandel verminderden sterk en in 1355 brak de Brabantse

Successieoorlog uit. In 1360 werd de nieuwe stadsomwalling afgerond. Deze omwalling werd voorzien van 8 poorten, waardoor de stad volledig gesloten kon worden. Tot 1750 werd er enkel gebouwd rond de grote wegen, pas in de loop van 20^{ste} eeuw werd het gehele gebied binnen de stadsmuren dicht gebouwd.

Aan het begin van de 15^{de} eeuw werden nieuwe nijverheden geïntroduceerd in de stad, waaronder de linnenweverij, de lederbewerking, en er werden nieuwe brouwerijen opgericht. Ca. 1410 werd de huidige Sint-Pieterskerk gebouwd, tussen 1439 en 1469 het stadhuis en het Tafelrond en in 1425 werd de universiteit opgericht door Jan van Bourgondië (hertog Jan IV van Brabant). Deze gouden jaren kwamen rond 1475 echter onder druk door de stijgende schuldenlast door de grote geldbehoefte van de hertogen. In de eerste helft van de 16^{de} eeuw volgde er een korte opbloei van o.a. de boekdrukkunst, maar vrij snel volgde een erg sombere periode. Tussen 1525 en 1570 stegen de prijzen van levensmiddelen, terwijl de economische expansie plots stopte, de lonen daalde, er was hongersnood en in 1578 werd de stad geteisterd door de pest. Hierdoor kende het bevolkingsaantal tussen 1526 en 1579 een sterke daling. In 1542, 1572, 1576, 1578 en 1582 werd de stad belegerd. De universiteit was verlaten en Leuven was lang niet meer een grote stad.

In de loop van de 17^{de} en 18^{de} eeuw verbeterde de situatie, maar Leuven bleef economisch onbelangrijk. In 1635 vond het Beleg van Leuven plaats, maar Frederik-Hendrik van Oranje trok zich terug na een geslaagde uitval van de Leuvenaars op zijn kamp. Vanaf ca. 1750 kende Leuven weer een opbloei, vooral onder het Oostenrijks bewind. De industrie vond haar weg naar de stad, er werden rijkswegen aangelegd en de Vaart naar Mechelen werd gegraven, meer brouwerijen en kleinere bedrijven werden opgericht en er werd aan stadsplanning gedaan (kerkhoven weg uit centrum, verbreden en verbeteren van hoofdstraten, binnenpoorten en -vesten verdwenen, aanleg openbare pleinen, betere watervoorziening, plaatsen van lantaarnpalen, verpachte vuilnisomhalingen...)

In 1790 bestonden voor een korte periode de Verenigde Nederlandse Staten. Op het einde van datzelfde jaar werd Leuven weer even Oostenrijks, maar na de Slag bij Fleurus (27 juni 1794) nam het Franse regime het over van het Oostenrijkse. Tijdens het Franse Bewind werden de vrijheden van de inwoners ingeperkt, in 1795 verdwenen de gilden en ambachten, de resterende kloosters werden afgeschaft, kerken werden gesloten, de universiteit werd gesloten en rond 1796 verloor de stad het bestuur over het gebied rond de omwalling. In 1799, na de staatsgreep van Napoleon verbeterde de situatie in de stad.

Tussen 1815 en 1830 was Leuven onderdeel van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. In 1830 volgde de onafhankelijkheidsstrijd, tijdens de Tiendaagse Veldtocht lag Leuven in de vuurlinie en op 12 augustus 1830 vond de Slag bij Leuven plaats. Na de onafhankelijkheid kende Leuven weer een bloeiperiode. Er werden spoorwegen aangelegd, een station gebouwd, de Vaart werd vernieuwd, de industrie groeide, de Katholieke Universiteit Leuven werd geopend en ook het religieuze leven herleefde.

Tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog kende Leuven grote tegenslagen. Op 4 augustus vielen de Duitsers België binnen en op 20 augustus was Leuven bezet. Op 25 augustus ging het bericht rond dat Engelse en Belgische soldaten onderweg zouden zijn naar Leuven. Volgens Duitse soldaten werden vuurpijlen afgeschoten en zou vanuit enkele huizen door de Leuvenaars geschoten zijn op Duitse troepen en zouden deze inwoners ook huizen in brand hebben gestoken. De onrust duurde enkele dagen totdat de inwoners Leuven moesten verlaten. Op 29 augustus werd de stad in brand gestoken, de universiteitsbibliotheek brandde uit, 1081 huizen werden in as gelegd en 209 burgers kwamen om.

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de stad zwaar getroffen. Op 10 mei 1940 werd de omgeving aan de Tiensepoort gebombardeerd door de Duitsers. Er vielen 101 doden. Drie dagen later werden de

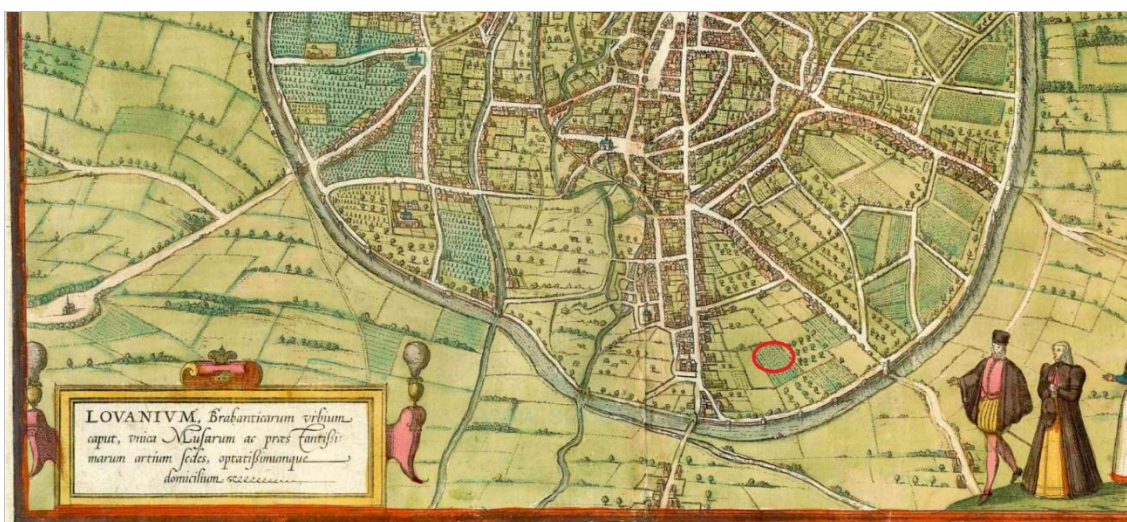
Vaartkom en andere delen van Leuven weer gebombardeerd. Op 17 mei werd de stad ingenomen door de Duitsers. Weer ging de universiteitsbibliotheek in vlammen op. In de lente van 1944 werd de stad nogmaals zwaar gebombardeerd. Leuven stond na WO II weer voor een grote wederopbouw.¹⁷

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16^{de} eeuw of later voorhanden zijn.

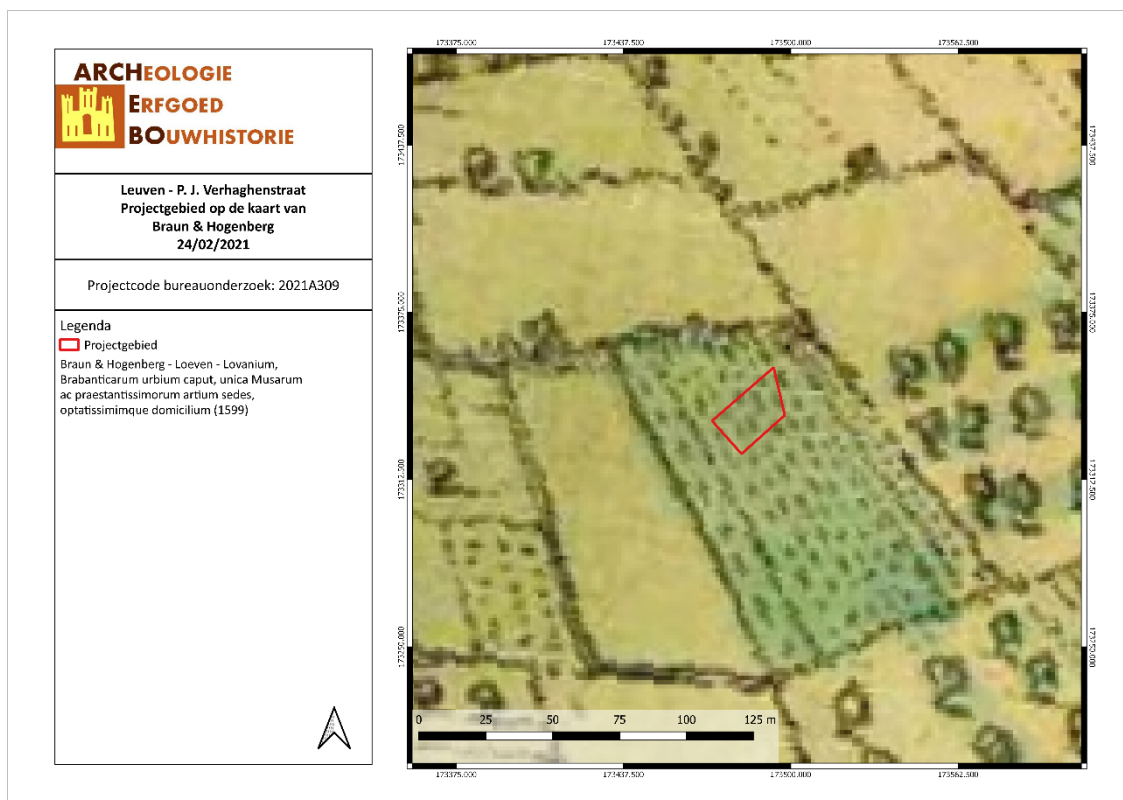
Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19^{de} eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Op de kaarten *Loeven - Lovanium, Brabanticarum urbium caput, unica Musarum ac praestantissimum artium sedes, optatissimisque domicilium* van Braun & Hogenberg (1599) en *Lovanium Vulgo Loven* van J. Blaeu (1649) bestaat het projectgebied uit een onbebouwd akkerland.

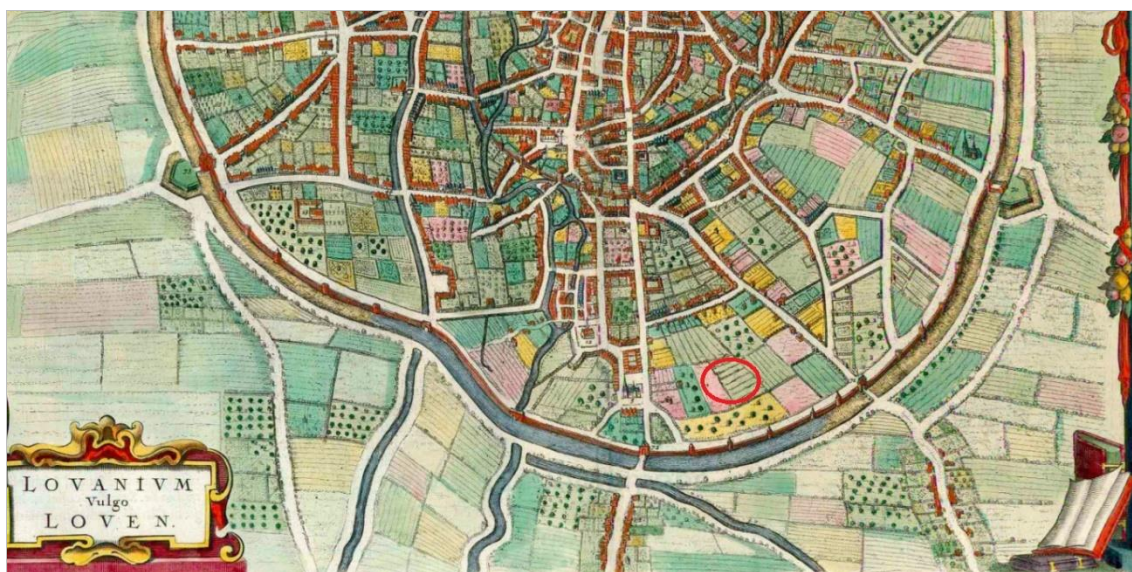


Figuur 36: Detail van Loeven - *Lovanium, Brabanticarum urbium caput, unica Musarum ac praestantissimum artium sedes, optatissimisque domicilium*, Braun & Hogenberg 1599 (<https://sanderusmaps.com>, 2021)

¹⁷ Jan Claesen e.a., 'Archeologienota Leuven - Nieuw Leuven', Archeologienota (Kortenaken: ARCHEBO bvba, december 2020), 22–25.



LEVE/21/02/24/17 - Digitale aanmaak

Figuur 37: Detail uit de kaart van Braun & Hogenberg met aanduiding van het projectgebied (<https://sanderusmaps.com>, 2021)Figuur 38: Detail van Lovanium vulgo Loven, Blaeu 1649 (<https://sanderusmaps.com>, 2021)



LEVE/21/02/24/18 - Digitale aanmaak

Figuur 39: Detail uit de kaart van Blaeu met aanduiding van het projectgebied (<https://sanderusmaps.com>, 2021)

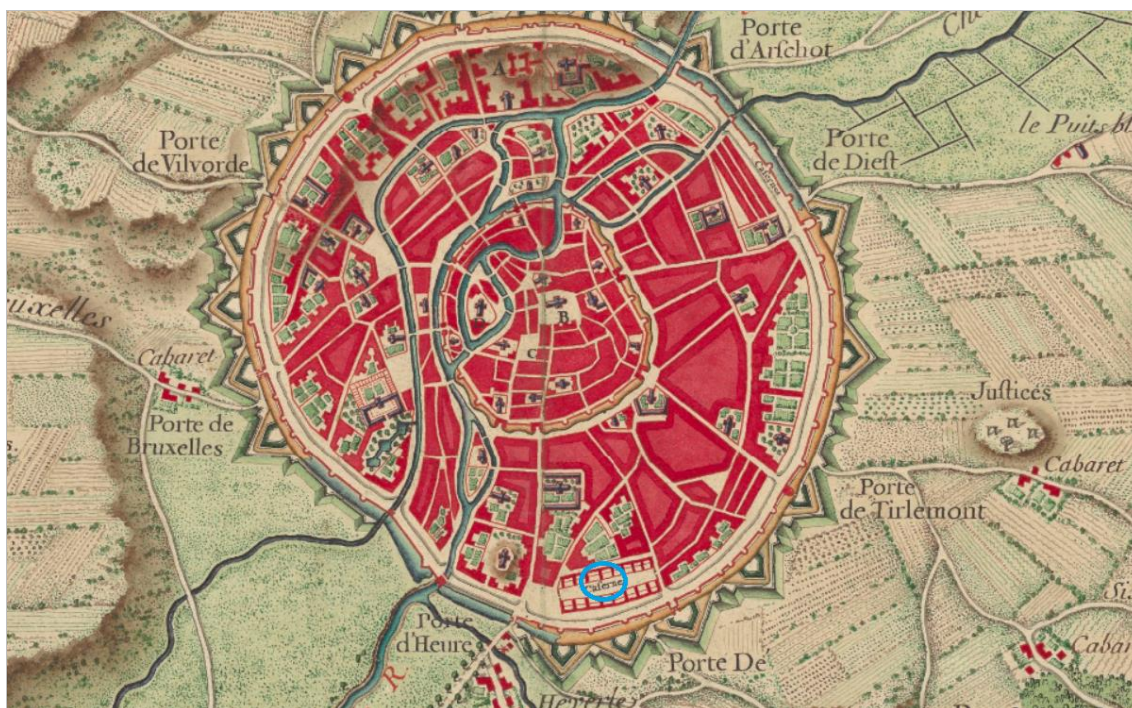
Vervolgens worden enkele pre-19^{de} -eeuwse cartografische bronnen behandeld. De Villaretkaart is de eerste topografische kaart van een groot deel van de Zuidelijke Nederlanden. Ze werd gemaakt tussen 1745 en 1748 in opdracht van Lodewijk XV van Frankrijk en werd genoemd naar een van de makers, Jean Villaret (1703-1784). De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.¹⁸

Op kaartblad 27 uit het kaartenboek *Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse* (1700) staat de stad Leuven afgebeeld.¹⁹ Het projectgebied valt binnen een kazerne (*Casernes*, sic.; zie CAI 212689). Op de Villaretkaart (ca. 1745-48) en de Ferrariskaart (1777) wordt dezelfde situatie weergegeven als op de kaarten uit de 16^{de} en 17^{de} eeuw. Het projectgebied bestaat nog steeds uit een onbebouwd akkerland.

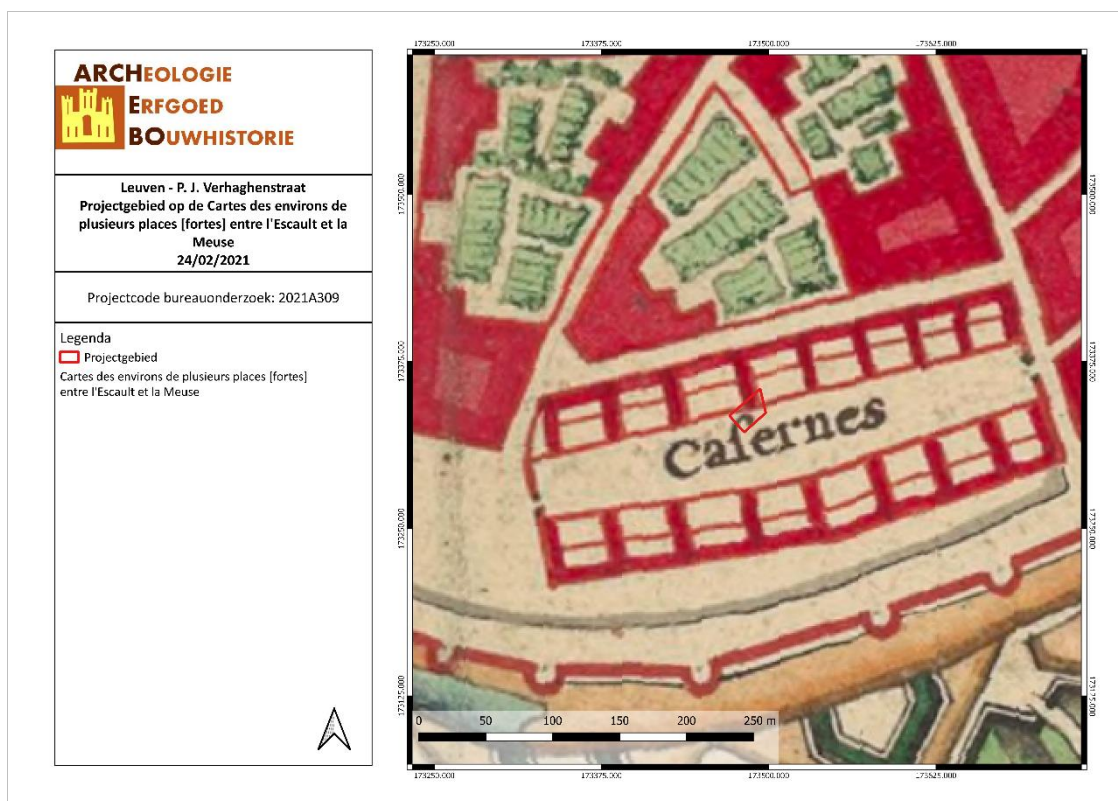
¹⁸ 'Villaretkaart', in *Wikipedia*, 6 februari 2020, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Villaretkaart&oldid=55613913>;

'Ferrariskaarten', in *Wikipedia*, 26 december 2019, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Ferrariskaarten&oldid=55318413>.

¹⁹ 'Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse', Gallica, 1700, <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b5967718k>.

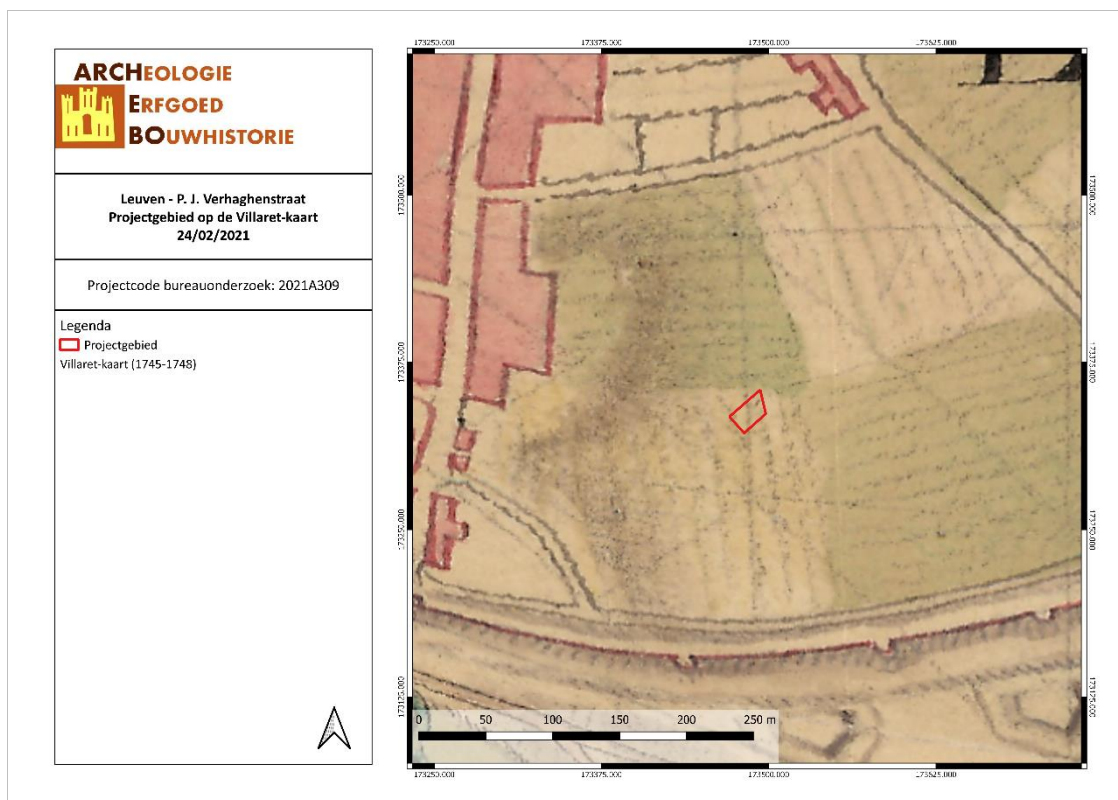


Figuur 40: Detail uit de Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse (1700) met aanduiding van het projectgebied (<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b5967718k/f90.item.zoom>, 2021)



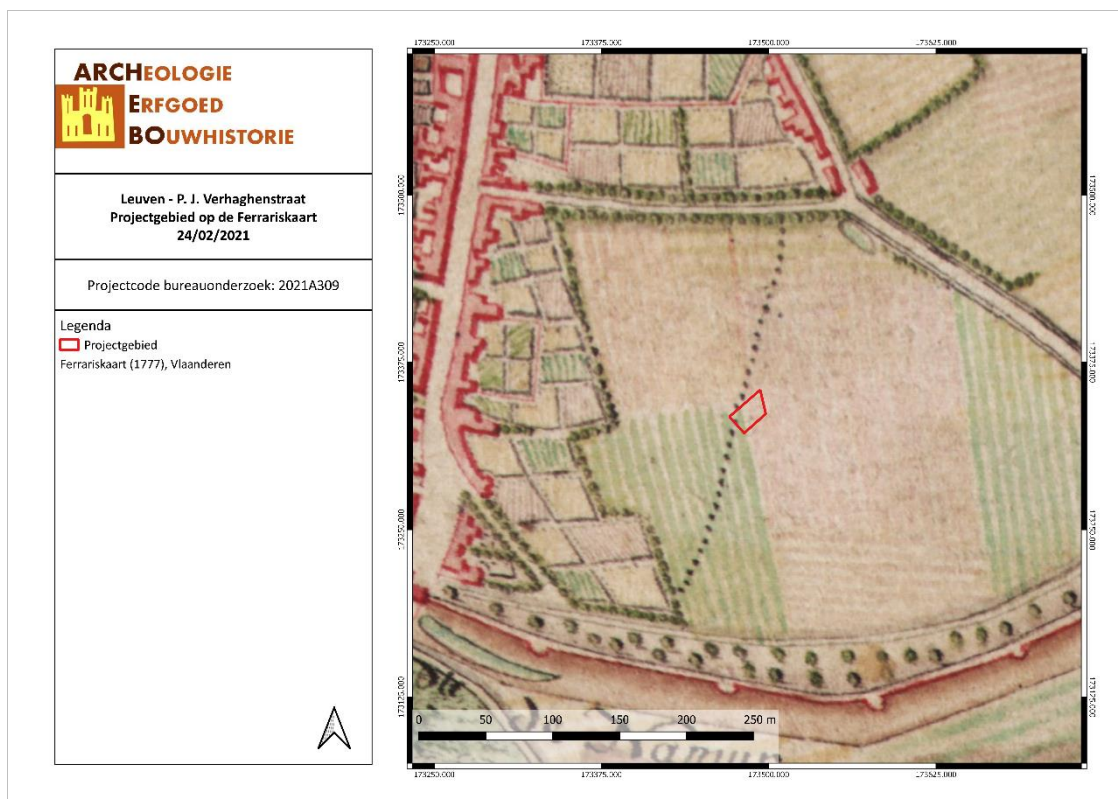
LEVE/21/02/24/19 - Digitale aanmaak

Figuur 41: Detail uit de Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse met aanduiding van het projectgebied (<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b5967718k/f90.item.zoom>, 2021)



LEVE/21/02/24/20 - Digitale aanmaak

Figuur 42: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2021)

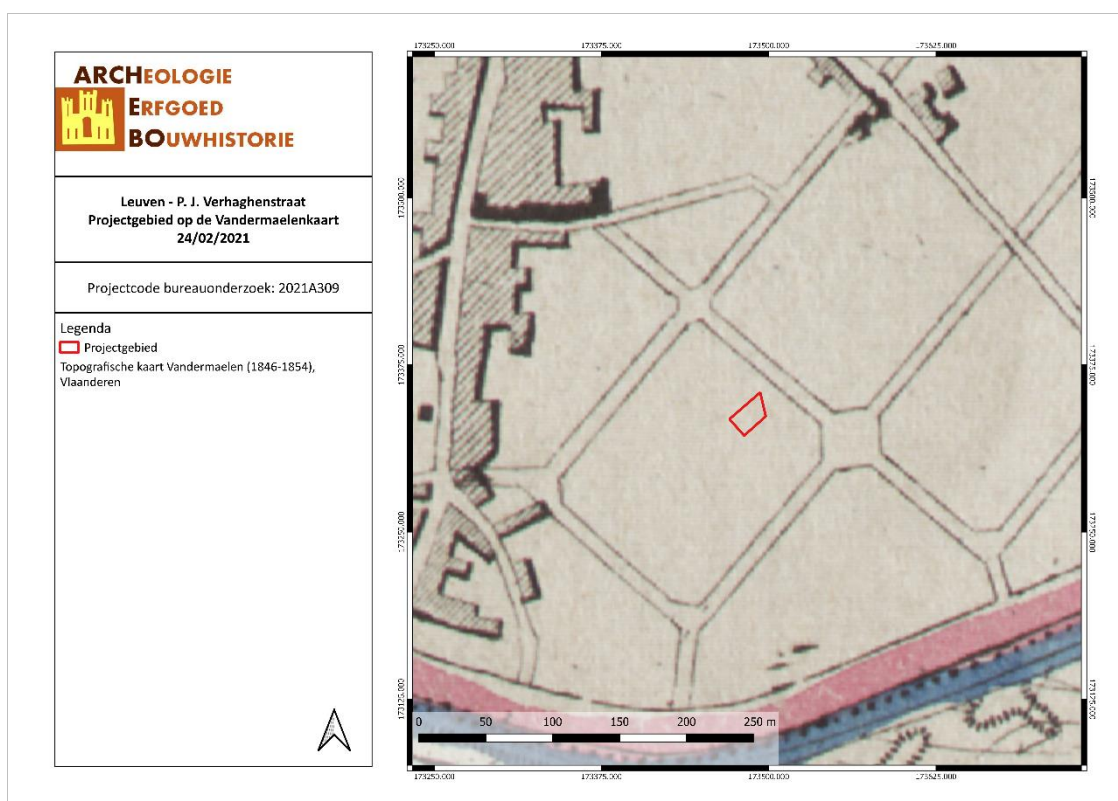


LEVE/21/02/24/21 - Digitale aanmaak

Figuur 43: Detail uit de Ferriskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2021)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.²⁰ De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

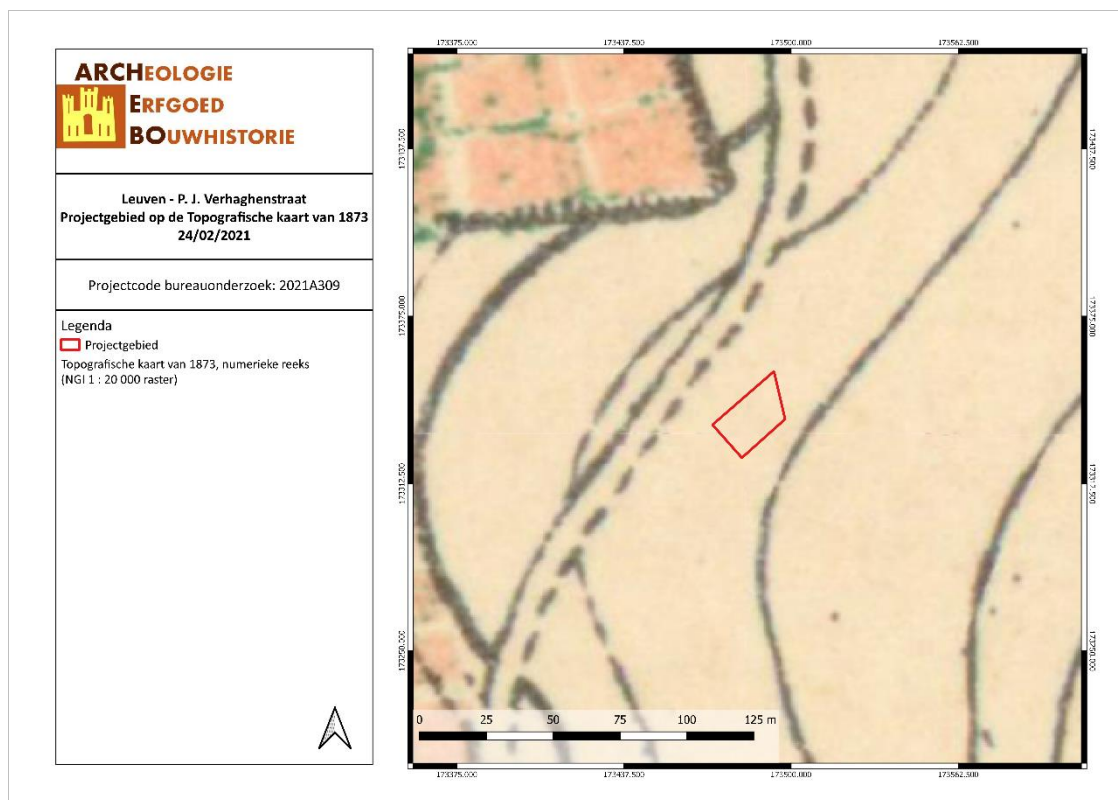
Op 19de-eeuwse cartografische bronnen is het terrein onbebouwd weergegeven. In de Atlas der Buurtwegen en de Popp-kaart is de stad Leuven niet opgetekend. De Vandermaelenkaart toont het projectgebied niet specifiek gekarteerd. Er kan dus geen uitspraak gedaan worden over het gebruik van het terrein gedurende deze periode. De topografische kaart van 1873 toont dezelfde situatie als de Vandermaelenkaart.



LEVE/21/02/24/22 - Digitale aanmaak

Figuur 44: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2021)

²⁰ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.



LEVE/21/02/24/23 - Digitale aanmaak

Figuur 45: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2021)

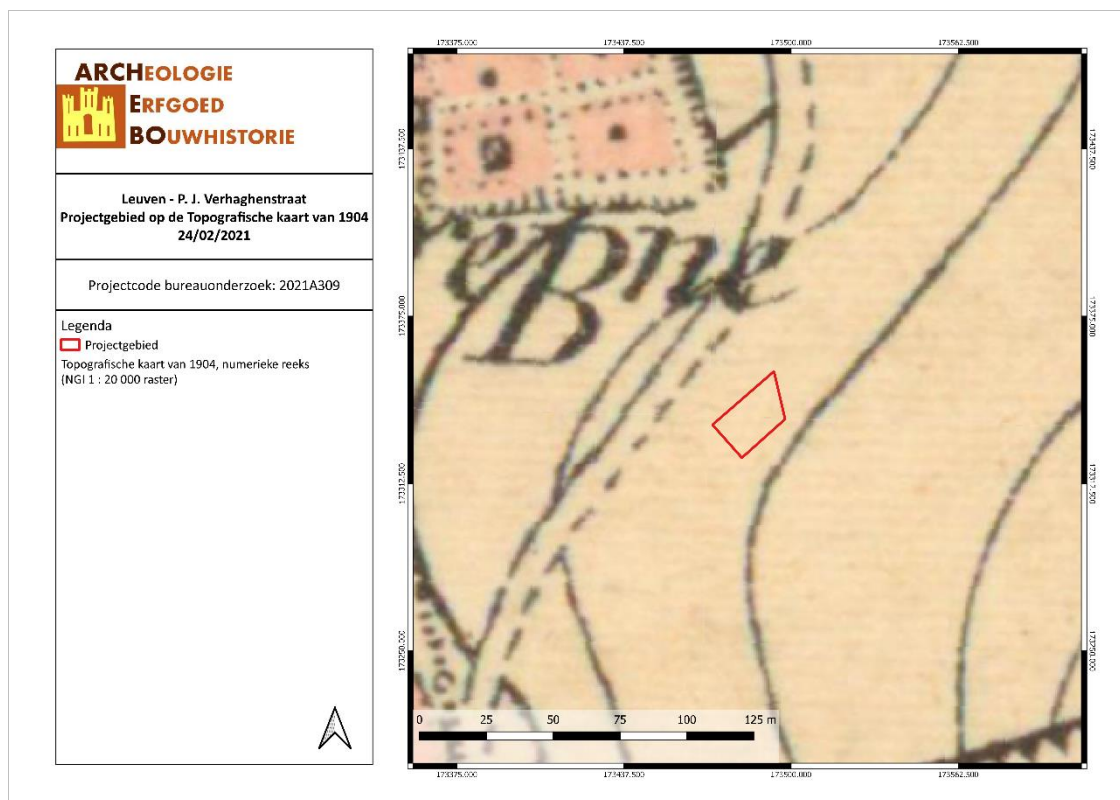
In 2014 werd een brochure opgesteld over Het Nieuw Kwartier in Leuven, waar de Verhaghenstraat deel van uitmaakt. In deze brochure staan de volgende passages over de Verhaghenstraat: *Sommige percelen van het Nieuw Kwartier moeten er in het begin van de 20ste eeuw als een zandgroeve hebben uitgezien. 'Het Nieuw Kwartier was vooral een open terrein, een open veld met gras en wildgroei en onkruid, met veel kuilen en weggetjes, sporen die hier en daar door het lopen werden gemaakt. Je kon binnendoor naar de Bayostraat, de Verhaghenstraat, de Lebrunstraat... Het Nieuw Kwartier was onbestaand, onbekend in Leuven, een eiland. Het was een heuvelachtig terrein met veel bulten en kuilen waar je kon fietsen of verstoppertje spelen. Het zand werd uitgegraven als er gebouwd werd. Het leger kwam oefenen op het terrein, meer aan de kant van de Lebrunstraat'. (Simonne Aerts)*

'Het stuk grond tussen de Verhaghenstraat, de Bayostraat en de Lebrunstraat was oorspronkelijk één groot veld. Er stond daar verder geen enkel huis. Dat veld werd verhuurd in perceeltjes. Mijn grootvader had daar een stuk, waarop hij patatjes en worteltjes kweekte. In de oorlog was dat zeker nodig...' (Emmy Wouters-De Bruyn)

De Pierre Joseph Verhaghenstraat werd genoemd naar de in Leuven gevestigde barokschilder Pieter Jozef Verhaghen (1728-1811). Deze gevierde en productieve schilder in de stijl van Rubens was afkomstig uit Aarschot, maar woonde in Leuven. In de Sint-Kwintenskerk hangt van hem het schilderij 'Jezus op de Olijfberg'.²¹

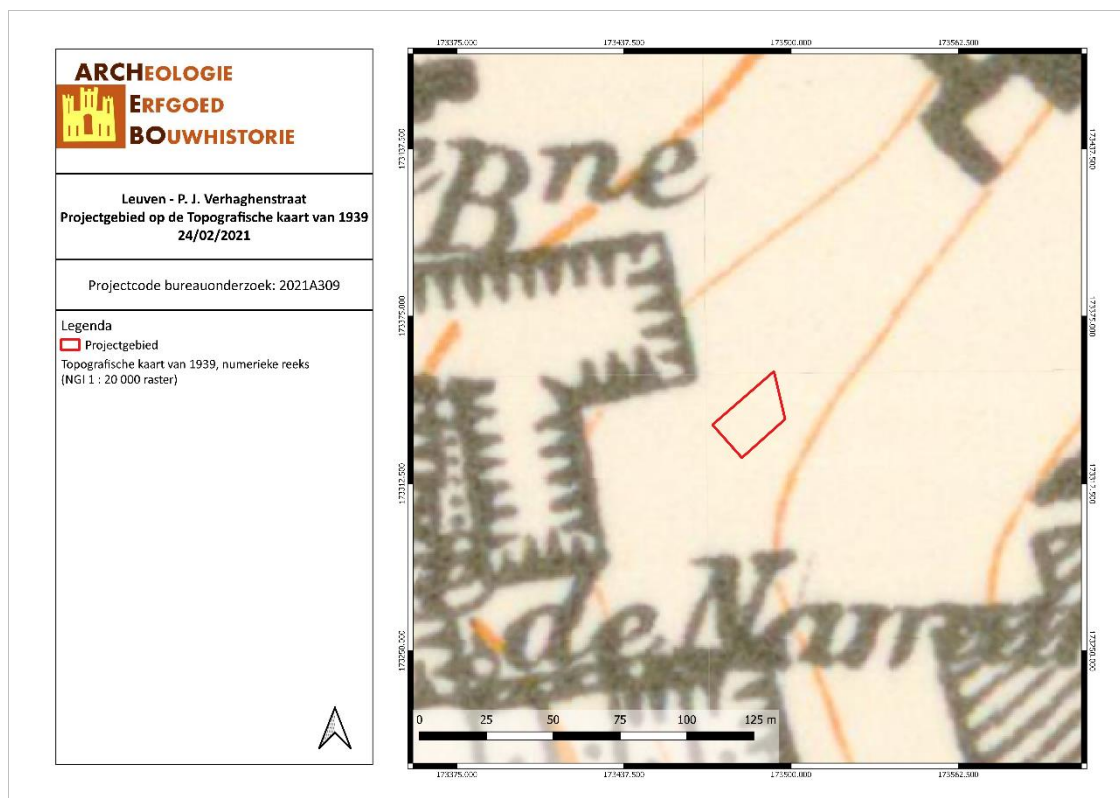
Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20^{ste} en 21^{ste} eeuw vergeleken. De topografische kaart van 1904 toont dezelfde situatie als deze van 1873. Ook op de topografische kaart van 1939 is het terrein nog onbebouwd. De eerste bebouwing binnen het projectgebied verschijnt op de topografische kaart van 1969, maar deze kaart toont niet veel details m.b.t. de bebouwing. Sindsdien is het terrein bebouwd gebleven.

²¹ 'Straathistoires Het Nieuw Kwartier', Erfgoedcel Leuven, geraadpleegd 3 maart 2021, <https://www.erfgoedcelleuven.be/nl/het-nieuw-kwartier>, p. 14, 37 en 39.



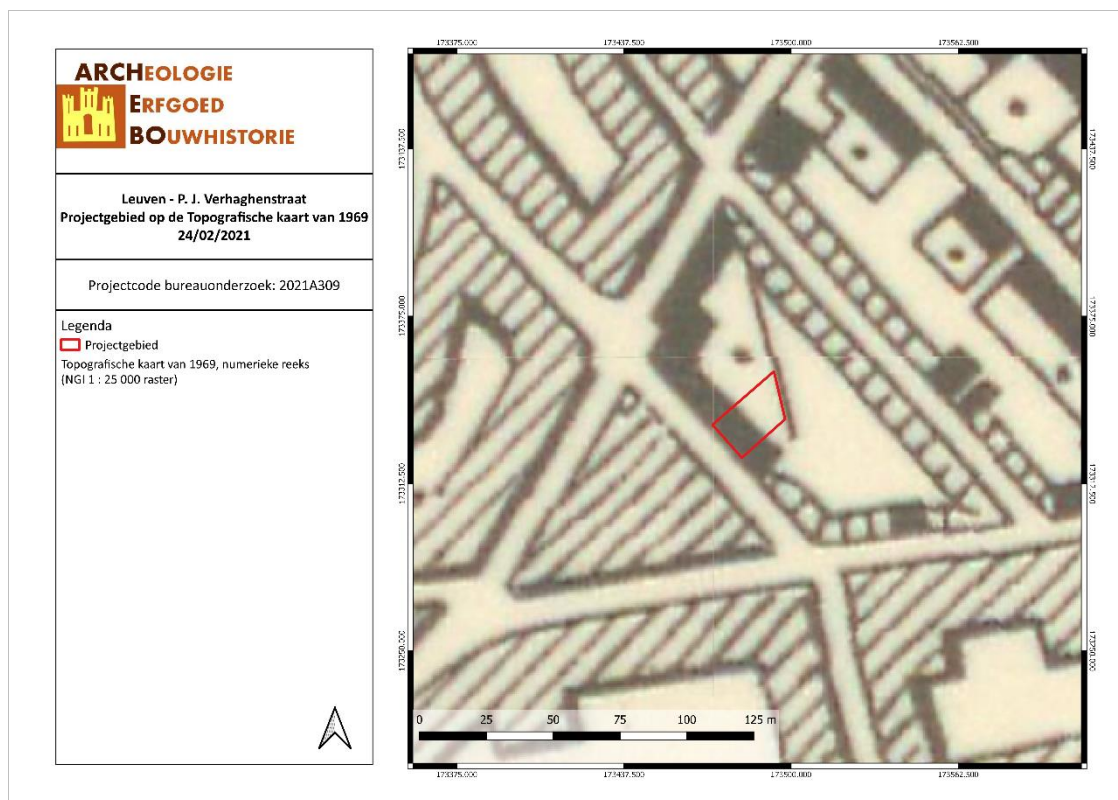
LEVE/21/02/24/24 - Digitale aanmaak

Figuur 46: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2021)



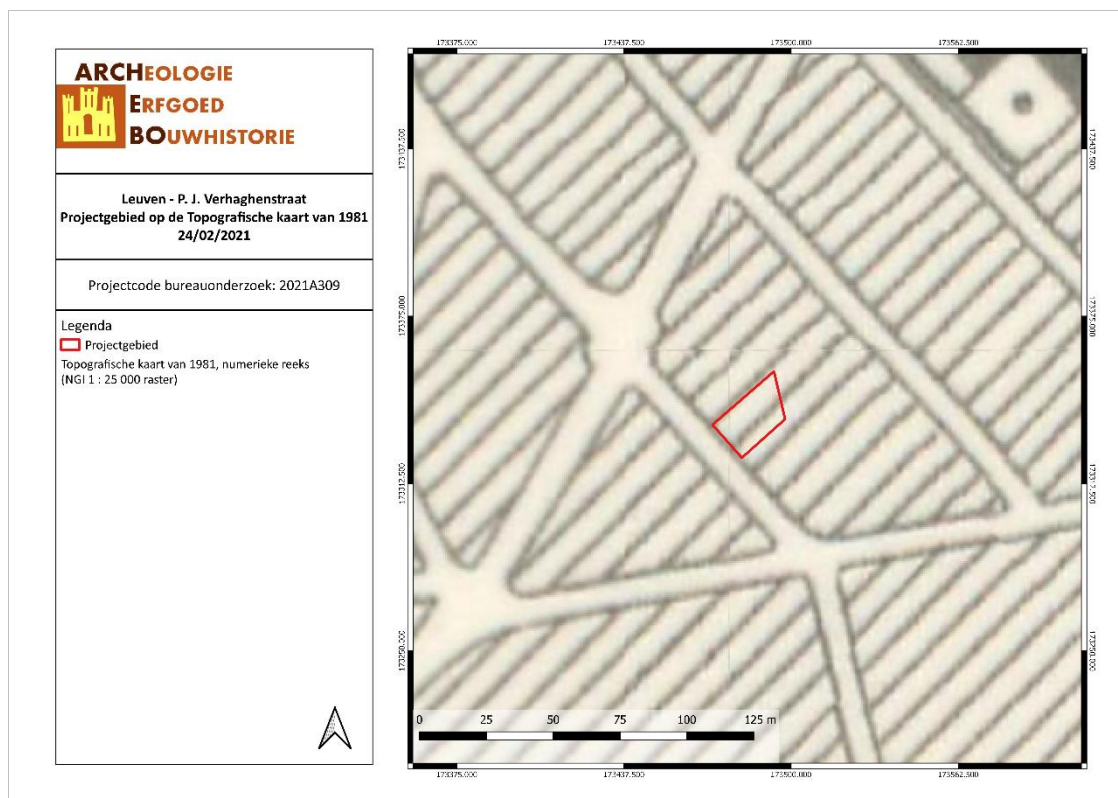
LEVE/21/02/24/25 - Digitale aanmaak

Figuur 47: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2021)



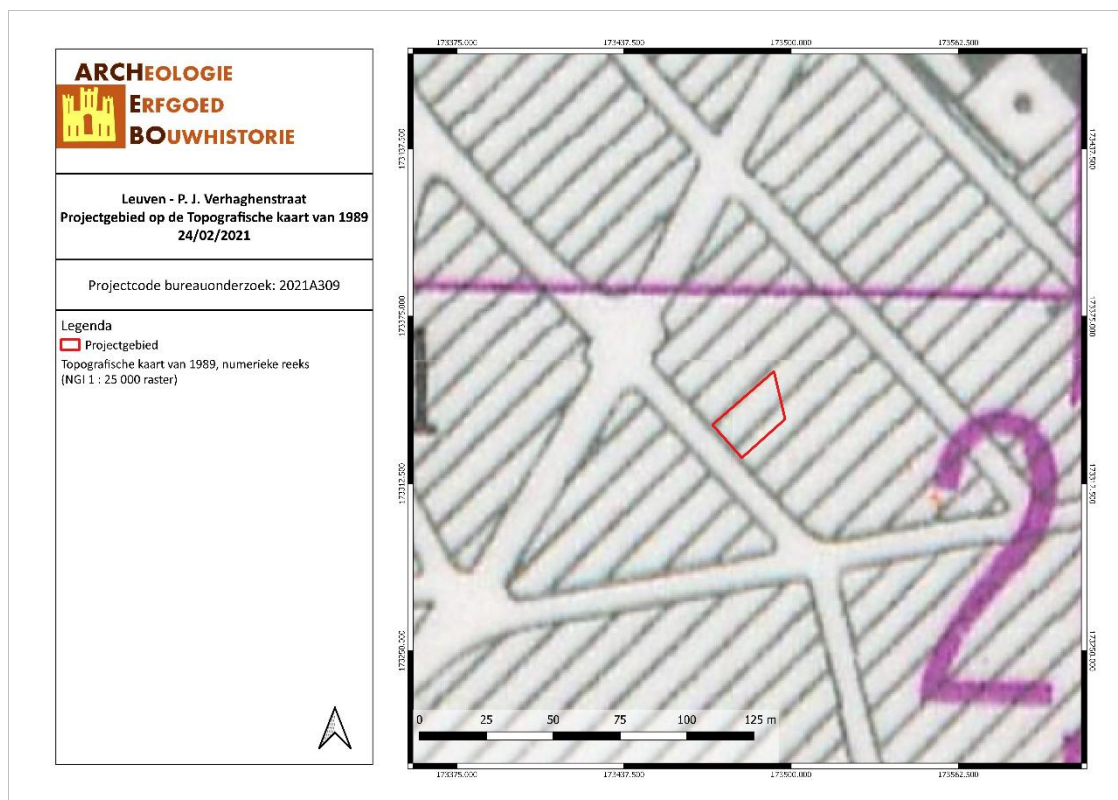
LEVE/21/02/24/26 - Digitale aanmaak

Figuur 48: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2021)



LEVE/21/02/24/27 - Digitale aanmaak

Figuur 49: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981 (Cartesius, 2021)



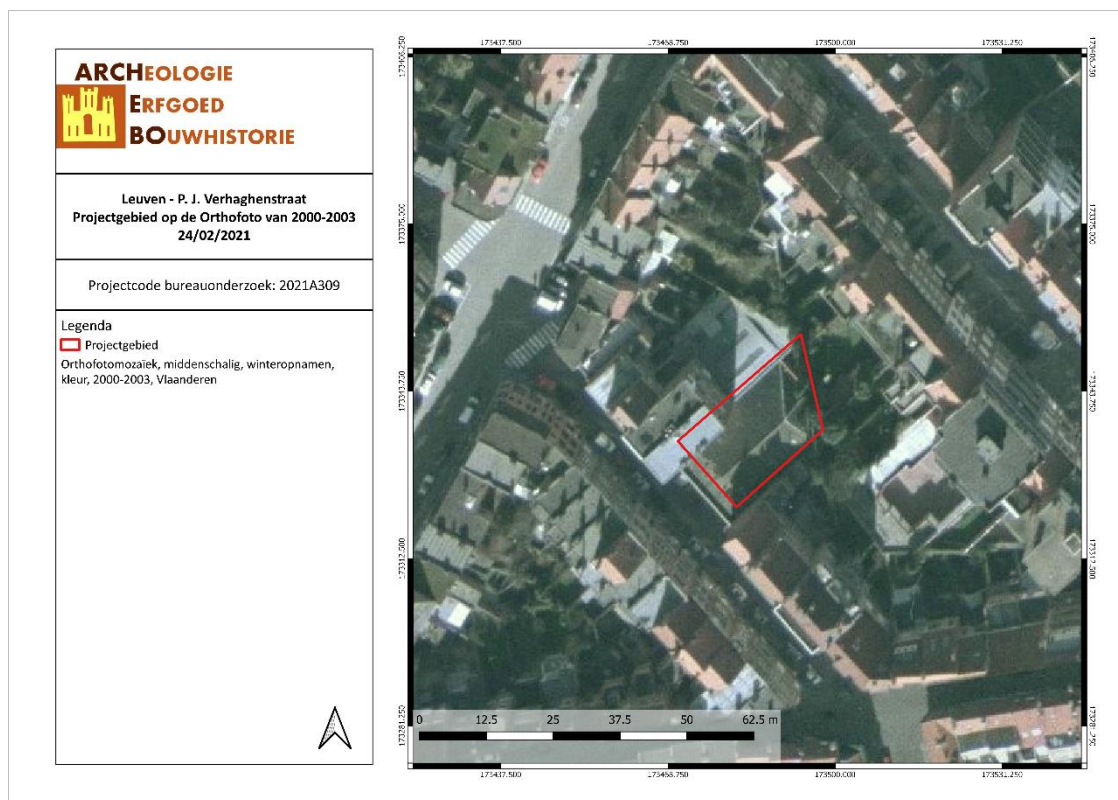
LEVE/21/02/24/28 - Digitale aanmaak

Figuur 50: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2021)



LEVE/21/02/24/29 - Digitale aanmaak

Figuur 51: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2021)



LEVE/21/02/24/30 - Digitale aanmaak

Figuur 52: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2021)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Op basis van bovenstaande gegevens kan er een verwachting opgesteld worden naar mogelijke archeologische waarden binnen het projectgebied.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied gekarteerd als OB, een bebouwde zone.

Het projectgebied ligt op een zuidwest-gerichte helling aan de Dijle- en Molenbeek-vallei. De Dijle stroomt ca. 475m ten westen van het projectgebied, ca. 425m ten westen ligt de Dijle Eerste Arm en de Molenbeek ligt ca. 350m ten zuidoosten van het terrein. Volgens het Digitaal Hoogtemodel ligt het projectgebied tussen ongeveer 36,5 tot 39,5 meter boven de zeespiegel.

Gezien de topografische ligging op een zuidwest-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Gezien de ligging binnen de historische stadskern van Leuven is deze verwachting echter klein.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied binnen de historische stadskern van Leuven ligt en dat er binnen het projectgebied bebouwing aanwezig is geweest rond 1700 en vanaf de tweede helft van de 20^{ste} eeuw tot nu. De bebouwing rond 1700 betreft een kazerne. Deze kazerne is enkel weergegeven op de Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse, op de Villaret- en Ferrariskaart is deze niet langer zichtbaar. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied spreken van een lage densiteit aan bebouwing. Deze bebouwing kan de bodem en de ondergrond wel (plaatselijk) verstoord hebben.

Het projectgebied ligt binnen de CAI-locatie 212689. Het betreft de kazerne uit de 18^{de} eeuw. Er bevinden zich ook meerdere archeologische waarden in de nabije omgeving van het projectgebied, binnen een straal van 500m. Het betreft een gemetste ronde waterput met een rechthoekige schacht erboven op (CAI 222185), een demi-gros (munt) van Filips de Schone uit de Late Middeleeuwen en de Sint-Kwintenskerk uit de 18^{de} eeuw (CAI 162527), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (CAI 207240) en de locatie van huizen uit de 17^{de} eeuw (CAI 163511), de tweede stadsomwalling van Leuven uit de Late Middeleeuwen (CAI 207249), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (CAI 207252), het Begijnhof uit de Late Middeleeuwen (CAI 150671), verschillende pottenbakkersovens met massa's misbaksels uit de Late Middeleeuwen, veel munten uit de 12^{de}-13^{de} eeuw en een byzantijnse munt (CAI 150228), een ronde, in bakstenen opgemetste waterput en een laag met scherven uit de 16^{de} eeuw (CAI 150560), grijs en rood aardewerk uit de Late Middeleeuwen (CAI 880), een muur (CAI 222315), de eerste stadsmuur uit de Volle Middeleeuwen (CAI 150767), uitbraaksporen van erfafscheidingen, muurresten, paalkuilen, greppels, een keldertje en een waterput uit de 19^{de} eeuw (CAI 219832) en kuilen uit de Nieuwe Tijd en sporen van de bebouwing van het begin van de 20^{ste} eeuw en de sloop hiervan (CAI 217961).

Het projectgebied bevindt zich dus in een omgeving met groot archeologisch potentieel. Op basis hiervan kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de Metaaltijden tot en met de Nieuwe Tijd.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied aan de Pierre Joseph Verhaghenstraat 11-13 in Leuven (Vlaams-Brabant), binnen de historische stadskern van Leuven (vastgestelde archeologische zone). Binnen het projectgebied zal de huidige bebouwing gesloopt worden. Vervolgens zal de opdrachtgever een appartementsgebouw optrekken met een kelderverdieping, een gelijkvloers en drie verdiepingen. Het projectgebied is ca. 425,924 m² groot.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Het projectgebied ligt binnen de CAI-locatie 212689. Het betreft de kazerne uit de 18^{de} eeuw. Er bevinden zich ook meerdere archeologische waarden in de nabije omgeving van het projectgebied, binnen een straal van 500m. Het betreft een gemetste ronde waterput met een rechthoekige schacht erboven op (CAI 222185), een demi-gros (munt) van Filips de Schone uit de Late Middeleeuwen en de Sint-Kwintenskerk uit de 18^{de} eeuw (CAI 162527), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (CAI 207240) en de locatie van huizen uit de 17^{de} eeuw (CAI 163511), de tweede stadsomwalling van Leuven uit de Late Middeleeuwen (CAI 207249), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (CAI 207252), het Begijnhof uit de Late Middeleeuwen (CAI 150671), verschillende pottenbakkersovens met massa's misbaksels uit de Late Middeleeuwen, veel munten uit de 12^{de}-13^{de} eeuw en een byzantijnse munt (CAI 150228), een ronde, in bakstenen opgemetste waterput en een laag met scherven uit de 16^{de} eeuw (CAI 150560), grijs en rood aardewerk uit de Late Middeleeuwen (CAI 880), een muur (CAI 222315), de eerste stadsmuur uit de Volle Middeleeuwen (CAI 150767), uitbraaksporen van erfafscheidingen, muurresten, paalkuilen, greppels, een keldertje en een waterput uit de 19^{de} eeuw (CAI 219832) en kuilen uit de Nieuwe Tijd en sporen van de bebouwing van het begin van de 20^{ste} eeuw en de sloop hiervan (CAI 217961).

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied binnen de historische stadskern van Leuven ligt en dat er binnen het projectgebied bebouwing aanwezig is geweest rond 1700 en vanaf de tweede helft van de 20^{ste} eeuw tot nu. De bebouwing rond 1700 betreft een kazerne. Deze kazerne is enkel weergegeven op de Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse, op de Villaret- en Ferrariskaart is deze niet langer zichtbaar. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied spreken van een lage densiteit aan bebouwing. Deze bebouwing kan de bodem en de ondergrond wel (plaatselijk) verstoord hebben.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluitel gemaakt worden in de te verwachten structuren.

4. In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?

Ter hoogte van de bestaande bebouwing is er verstoring van de bodem en het bodemarchief te verwachten. De kelderverdieping heeft de bodem tot op ca. 2,5m diepte verstoord, de rest van de bebouwing heeft de bodem vermoedelijk tot op 0,80m diepte verstoord. Toekomstige verstoringen zijn te verwachten bij de sloop van de huidige bebouwing en het optrekken van het appartementsgebouw met een kelderverdieping. De kelder zal de bodem tot op ca. 3,37m (incl. fundering) diepte verstoren, ter hoogte van de liftkoker zal dit tot ca. 4,77m diepte zijn en ter hoogte van de autolift ca. 4,17m diepte.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Binnen het projectgebied zal de opdrachtgever de huidige bebouwing slopen. Vervolgens zal een appartementsgebouw opgetrokken worden. Het gebouw zal een kelderverdieping, een gelijkvloers en drie verdiepingen hebben. Op de kelderverdieping worden 7 parkeerplaatsen, 2 bergingen, een kuislokaal, een vuilnis-ruimte, een autolift en de machinekamer voor deze lift, een gang en een traphal met trap en lift voorzien. De kelder zal de bodem tot op ca. 3,37m (incl. fundering) diepte verstoren, ter hoogte van de liftkoker zal dit tot ca. 4,77m diepte zijn en ter hoogte van de autolift ca. 4,17m diepte. In de tuinzone wordt een RWA-infiltratieput (5000 l) voorzien. Het gelijkvloers zal bestaan uit één appartement met terras, de inkom met de traphal, een fietsenstalling voor 6 fietsen en de ingang van de autolift. Op de eerste en tweede verdieping worden telkens twee appartementen voorzien, op de derde verdieping komt één appartement. Appartement 2, 4 en 5 hebben elk één terras, appartement 3 en 6 hebben elke twee terrassen en een groen dak. Het projectgebied is ca. 425,924 m² groot.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied gekarteerd als OB, een bebouwde zone.

Het projectgebied ligt op een zuidwest-gerichte helling aan de Dijle- en Molenbeek-vallei. De Dijle stroomt ca. 475m ten westen van het projectgebied, ca. 425m ten westen ligt de Dijle Eerste Arm en de Molenbeek ligt ca. 350m ten zuidoosten van het terrein. Volgens het Digitaal Hoogtemodel ligt het projectgebied tussen ongeveer 36,5 tot 39,5 meter boven de zeespiegel.

Gezien de topografische ligging op een zuidwest-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Gezien de ligging binnen de historische stadskern van Leuven is deze verwachting echter klein.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied binnen de historische stadskern van Leuven ligt en dat er binnen het projectgebied bebouwing aanwezig is geweest rond 1700 en vanaf de tweede helft van de 20^{ste} eeuw tot nu. De bebouwing rond 1700 betreft een kazerne. Deze kazerne is enkel weergegeven op de Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse, op de Villaret- en Ferrariskaart is deze niet langer zichtbaar. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied spreken van een lage densiteit aan bebouwing. Deze bebouwing kan de bodem en de ondergrond wel (plaatselijk) verstoord hebben.

Het projectgebied ligt binnen de CAI-locatie 212689. Het betreft de kazerne uit de 18^{de} eeuw. Er bevinden zich ook meerdere archeologische waarden in de nabije omgeving van het projectgebied, binnen een straal van 500m. Het betreft een gemetste ronde waterput met een rechthoekige schacht

erboven op (CAI 222185), een demi-gros (munt) van Filips de Schone uit de Late Middeleeuwen en de Sint-Kwintenskerk uit de 18^{de} eeuw (CAI 162527), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (CAI 207240) en de locatie van huizen uit de 17^{de} eeuw (CAI 163511), de tweede stadsomwalling van Leuven uit de Late Middeleeuwen (CAI 207249), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (CAI 207252), het Begijnhof uit de Late Middeleeuwen (CAI 150671), verschillende pottenbakkersovens met massa's misbaksels uit de Late Middeleeuwen, veel munten uit de 12^{de}-13^{de} eeuw en een byzantijnse munt (CAI 150228), een ronde, in bakstenen opgemetste waterput en een laag met scherven uit de 16^{de} eeuw (CAI 150560), grijs en rood aardewerk uit de Late Middeleeuwen (CAI 880), een muur (CAI 222315), de eerste stadsmuur uit de Volle Middeleeuwen (CAI 150767), uitbraaksporen van erfafscheidingen, muurresten, paalkuilen, greppels, een keldertje en een waterput uit de 19^{de} eeuw (CAI 219832) en kuilen uit de Nieuwe Tijd en sporen van de bebouwing van het begin van de 20^{ste} eeuw en de sloop hiervan (CAI 217961).

Het projectgebied bevindt zich dus in een omgeving met groot archeologisch potentieel. Op basis hiervan kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de Metaaltijden tot en met de Nieuwe Tijd.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Binnen het projectgebied zal de huidige bebouwing gesloopt worden. Vervolgens zal de opdrachtgever een appartementsgebouw optrekken met een kelderverdieping, een gelijkvloers en drie verdiepingen. Het projectgebied is ca. 425,924 m² groot.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied gekarteerd als OB, een bebouwde zone.

Het projectgebied ligt op een zuidwest-gerichte helling aan de Dijle- en Molenbeek-vallei. De Dijle stroomt ca. 475m ten westen van het projectgebied, ca. 425m ten westen ligt de Dijle Eerste Arm en de Molenbeek ligt ca. 350m ten zuidoosten van het terrein. Volgens het Digitaal Hoogtemodel ligt het projectgebied tussen ongeveer 36,5 tot 39,5 meter boven de zeespiegel.

Gezien de topografische ligging op een zuidwest-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Gezien de ligging binnen de historische stadskern van Leuven is deze verwachting echter klein.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied binnen de historische stadskern van Leuven ligt en dat er binnen het projectgebied bebouwing aanwezig is geweest rond 1700 en vanaf de tweede helft van de 20^{ste} eeuw tot nu. De bebouwing rond 1700 betreft een kazerne. Deze kazerne is enkel weergegeven op de Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse, op de Villaret- en Ferrariskaart is deze niet langer zichtbaar. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied spreken van een lage densiteit aan bebouwing. Deze bebouwing kan de bodem en de ondergrond wel (plaatselijk) verstoord hebben.

Het projectgebied ligt binnen de CAI-locatie 212689. Het betreft de kazerne uit de 18^{de} eeuw. Er bevinden zich ook meerdere archeologische waarden in de nabije omgeving van het projectgebied, binnen een straal van 500m. Het betreft een gemetste ronde waterput met een rechthoekige schacht erboven op (CAI 222185), een demi-gros (munt) van Filips de Schone uit de Late Middeleeuwen en de Sint-Kwintenskerk uit de 18^{de} eeuw (CAI 162527), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (CAI 207240) en de locatie van huizen uit de 17^{de} eeuw (CAI 163511), de tweede stadsomwalling van Leuven uit de Late Middeleeuwen (CAI 207249), een stadspoort uit de Late Middeleeuwen (CAI 207252), het Begijnhof uit de Late Middeleeuwen (CAI 150671), verschillende pottenbakkersovens met massa's misbaksels uit de Late Middeleeuwen, veel munten uit de 12^{de}-13^{de} eeuw en een byzantijnse munt (CAI 150228), een ronde, in bakstenen opgemetste waterput en een laag met scherven uit de 16^{de} eeuw (CAI 150560), grijs en rood aardewerk uit de Late Middeleeuwen (CAI 880), een muur (CAI 222315), de eerste

stadsmuur uit de Volle Middeleeuwen (CAI 150767), uitbraaksporen van erfafscheidingen, muurresten, paalkuilen, greppels, een keldertje en een waterput uit de 19^{de} eeuw (CAI 219832) en kuilen uit de Nieuwe Tijd en sporen van de bebouwing van het begin van de 20^{ste} eeuw en de sloop hiervan (CAI 217961).

Het projectgebied bevindt zich dus in een omgeving met groot archeologisch potentieel. Op basis hiervan kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de Metaaltijden tot en met de Nieuwe Tijd.

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren en er bijkomende maatregelen nodig zijn. Dit wordt verder besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Acke, Bert, Bart Bartholomieux, en Lisa Van Ransbeeck. 'Archeologienota Leuven - Hoornplein (prov. Vlaams-Brabant)'. Archeologienota. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, januari 2017.

Acke, Bert, Bart Bartholomieux, en Lisa Van Ransbeeck. 'Archeologienota Leuven Frederik Lintstraat Kinderkribbe (prov. Vlaams-Brabant)'. Archeologienota. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, december 2016.

Apers, Thomas, en Lies Dierckx. 'Archeologienota Leuven Frederik Lintstraat OCMW-site (prov. Vlaams-Brabant)'. Archeologienota. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, augustus 2017.

Bartholomieux, Bart, Lisa Van Ransbeeck, en Daphné Veraart. 'Archeologienota Leuven Hoornplein (prov. Vlaams-Brabant)'. Archeologienota met beperkte samenstelling. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, mei 2017.

Blomme, Annelore, en Annelore Vromans. 'Archeologienota Heverlee, Kardinaal Mercierlaan 46'. Archeologienota. Gent: BAAC Vlaanderen bvba, april 2018.

Claesen, Jan, Ben Van Genechten, Evelien Audenaert, en Kevin Bouckaert. 'Archeologienota Leuven - Nieuw Leuven'. Archeologienota. Kortenaak: ARCHEBO bvba, december 2020.

Claessens, Sara, en Vanessa Vander Ginst. 'Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Ruelenspark te Leuven'. Archeologienota. Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2018.

Claeys, Johan. 'Archeologienota Leuven - Parkpoort (SBLO Parkschoor)'. Archeologienota. Leuven: KULeuven - eenheid Prehistorische archeologie, 2019.

Claeys, Johan. 'Archeologienota Leuven - Parksit (Van Ostaijenpark)'. Archeologienota. Leuven: KULeuven - eenheid Prehistorische archeologie, 2018.

De Raymaeker, Annelies, en Laurane Dupont. 'Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek op de hoek van de Frans Vermeylenstraat en de Hendrik Consciencestraat te Leuven'. Archeologienota. Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2017.

Dirix, Evelien. 'Archeologische evaluatie van het bodemarchief van de site Heilig Hart Leuven aan de Naamsestraat te Leuven (prov. Vlaams-Brabant)'. Archeologienota. Hasselt: ABO nv, november 2020.

Dirix, Evelien, en Gabriella Kaszas. 'Archeologische evaluatie van het bodemarchief van de site H.H. Leuven aan de Naamsestraat te Leuven (Vlaams-Brabant)'. Archeologienota. Hasselt: ABO nv, april 2019.

Goossens, E. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart - Kaartblad 32 Leuven*. Quartairgeologische Kaart. Leuven: Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, 2007.

Heirbaut, Elly, en Caroline Dockx. 'Een nieuwe studentenresidentie aan de Maria Van Belstraat te Leuven'. Archeologienota. Halle-Zoersel: LARes bvba, november 2019.

Laga, Pieter, Stephen Louwye, en Stéphane Geets. 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', *Geologica Belgica*, 4/1-2 (2001): 135–52.

Vander Ginst, Vanessa, en Laurane Dupont. 'Archeologienota met beperkte samenstelling: Het archeologische bureauonderzoek aan de Frans Nensstraat te Leuven'. Archeologienota. Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2017.

Vander Ginst, Vanessa, en Julie Van Roy. 'Archeologienota: De ontwikkeling van het binnengebied aan de Burg. Stan. De Rijcklaan/Naamsesteenweg te Heverlee'. Archeologienota. Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2019.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. 'Inventaris Onroerend Erfgoed'. Geraadpleegd 17 januari 2017. <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

Gallica. 'Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse', 1700. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b5967718k>.

'Ferrariskaarten'. In *Wikipedia*, 26 december 2019. <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Ferrariskaarten&oldid=55318413>.

'Geopunt', z.d. <https://www.geopunt.be/>.

Geopunt Vlaanderen. 'Atlas der Buurtwegen'. Geraadpleegd 2 januari 2017. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

'Historische stadskern van Leuven'. Geraadpleegd 24 februari 2021. <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140040>.

'Historische stadskern van Leuven'. Geraadpleegd 24 februari 2021. <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11901>.

Erfgoedcel Leuven. 'Straathistoires Het Nieuw Kwartier'. Geraadpleegd 3 maart 2021. <https://www.erfgoedcelleuven.be/nl/het-nieuw-kwartier>.

'Villaretkaart'. In *Wikipedia*, 6 februari 2020. <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Villaretkaart&oldid=55613913>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2021) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2021).....	6
Figuur 4: Bestaande toestand (initiatiefnemer, 2021)	8
Figuur 5: Bestaand niveau -1 (initiatiefnemer, 2021).....	9
Figuur 6: Bestaand gelijkvloers (initiatiefnemer, 2021)	9
Figuur 7: Bestaand terreinprofiel (initiatiefnemer, 2021)	10
Figuur 8: Bestaande snede AA (initiatiefnemer, 2021)	10
Figuur 9: Bestaande snede BB (initiatiefnemer, 2021).....	11
Figuur 10: Bestaande voorgevel (initiatiefnemer, 2021).....	11
Figuur 11: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2021).....	12
Figuur 12: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2021).....	12
Figuur 13: Nieuwe inplanting (initiatiefnemer, 2021)	13
Figuur 14: Gelijkvloers (initiatiefnemer, 2021).....	14
Figuur 15: Kelderverdieping (initiatiefnemer, 2021)	14
Figuur 16: Nieuw terreinprofiel AA (initiatiefnemer, 2021)	15
Figuur 17: Nieuw terreinprofiel CC (initiatiefnemer, 2021)	15
Figuur 18: Snede AA (initiatiefnemer, 2021)	16
Figuur 19: Snede BB (initiatiefnemer, 2021)	16
Figuur 20: Snede CC (initiatiefnemer, 2021)	17
Figuur 21: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2021)	17
Figuur 22: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2021).....	19
Figuur 23: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2021)	19
Figuur 24: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in W-O richting (Geopunt, 2021)	20
Figuur 25: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in ZZW-NNO richting (Geopunt, 2021)	20
Figuur 26: Leuven aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2021).....	21
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2021).....	22
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2021)	23
Figuur 29: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2021)	23
Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2021)	24
Figuur 31: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2021)	25
Figuur 32: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2021).....	25
Figuur 33: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2021).....	26
Figuur 34: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2021)	29
Figuur 35: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2021)	32
Figuur 36: Detail van Loeven - Lovanium, Brabanticarum urbium caput, unica Musarum ac praestantissimorum artium sedes, optatissimisque domicilium, Braun & Hogenberg 1599 (https://sanderusmaps.com , 2021).....	35
Figuur 37: Detail uit de kaart van Braun & Hogenberg met aanduiding van het projectgebied (https://sanderusmaps.com , 2021).....	36
Figuur 38: Detail van Lovanium vulgo Loven, Blaeu 1649 (https://sanderusmaps.com , 2021)	36
Figuur 39: Detail uit de kaart van Blaeu met aanduiding van het projectgebied (https://sanderusmaps.com , 2021).....	37
Figuur 40: Detail uit de Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse (1700) met aanduiding van het projectgebied (https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b5967718k/f90.item.zoom , 2021).....	38

Figuur 41: Detail uit de Cartes des environs de plusieurs places [fortes] entre l'Escault et la Meuse met aanduiding van het projectgebied (https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b5967718k/f90.item.zoom , 2021).....	38
Figuur 42: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2021)	39
Figuur 43: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2021)	39
Figuur 44: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2021)	40
Figuur 45: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2021).....	41
Figuur 46: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2021).....	42
Figuur 47: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2021).....	42
Figuur 48: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2021).....	43
Figuur 49: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981 (Cartesius, 2021).....	43
Figuur 50: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2021).....	44
Figuur 51: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2021).....	44
Figuur 52: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2021).....	45

7 PLANNENLIJST

LEVE/21/02/24/1 - Digitale aanmaak	6
LEVE/21/02/24/2 - Digitale aanmaak	6
LEVE/21/02/24/3 - Digitale aanmaak	12
LEVE/21/02/24/4 - Digitale aanmaak	12
LEVE/21/02/24/5 - Digitale aanmaak	17
LEVE/21/02/24/6 - Digitale aanmaak	19
LEVE/21/02/24/7 - Digitale aanmaak	19
LEVE/21/02/24/8 - Digitale aanmaak	21
LEVE/21/02/24/9 - Digitale aanmaak	22
LEVE/21/02/24/10 - Digitale aanmaak	23
LEVE/21/02/24/11 - Digitale aanmaak	24
LEVE/21/02/24/12 - Digitale aanmaak	25
LEVE/21/02/24/13 - Digitale aanmaak	25
LEVE/21/02/24/14 - Digitale aanmaak	26
LEVE/21/02/24/15 - Digitale aanmaak	29
LEVE/21/02/24/16 - Digitale aanmaak	32
LEVE/21/02/24/17 - Digitale aanmaak	36
LEVE/21/02/24/18 - Digitale aanmaak	37
LEVE/21/02/24/19 - Digitale aanmaak	38
LEVE/21/02/24/20 - Digitale aanmaak	39
LEVE/21/02/24/21 - Digitale aanmaak	39
LEVE/21/02/24/22 - Digitale aanmaak	40
LEVE/21/02/24/23 - Digitale aanmaak	41
LEVE/21/02/24/24 - Digitale aanmaak	42
LEVE/21/02/24/25 - Digitale aanmaak	42
LEVE/21/02/24/26 - Digitale aanmaak	43
LEVE/21/02/24/27 - Digitale aanmaak	43
LEVE/21/02/24/28 - Digitale aanmaak	44
LEVE/21/02/24/29 - Digitale aanmaak	44
LEVE/21/02/24/30 - Digitale aanmaak	45